

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

1974VN
30410 18 III. 1972

E. Justin
slikar-grafik
orig. lesorez
Simon Gregorčič

3

LETNIK VI.

PRIJATELJU

PROJA

špecialne kavine mešanice

so sestavljene iz najfinejših vrst kave.

Zato so neprekosljive v kvaliteti!

*Mi pijemo
„Proja“
sladno kavo*

„Proja“ sladna in dvojno sladna ječmenova in ržena kava je redilna in zdrava, zelo priporočljiva Vaši deci kakor tudi bolnikom.

Kdor ljubi svoje zdravje, uživa „Proja“ sladno kavo.

Pri nakupu pazite na naše originalne zavitke!

Takile so zavitki pravih

domaćih izdelkov

jugoslovanske tvornice Dr. A. Oetkerja

Dr. A. Oetker-jev
vanilinov sladkor
za kuhinjo.

Ta zavitek zadostuje, da zadobi velik puding, krema, kolač ali 1 liter likerja prijeten vaniljev aroma.
Vsebina tega zavitka nadomestuje 2-3 stroke dobre vanilije.

Doktor Oetker-jev
pecilni prašek
je najboljši!
Zakonito zaščiten pod imenom

Backin

Od gospodinj pohvaljen in
milionkrat izkušen

Bactamid

(nadomestek za jajca)
od Dr. Crata in Dr. Oetkerja

nadomesča moč za shajanje testa in barvo jajc; noževa konica tega praška vsebuje moč barve enega rumenjaka kakor tudi moč enega beljaka.

Bactamid se koristno doda vsaki močnati jedi in pecivu, posebno omeletam, žličnikom, rezancem, krpicam, čnokom, buhteljnem, kolačem, maslenem in krhkemu testu itd. nakar se dobi lepo obliko in je lahko prebavljivo.

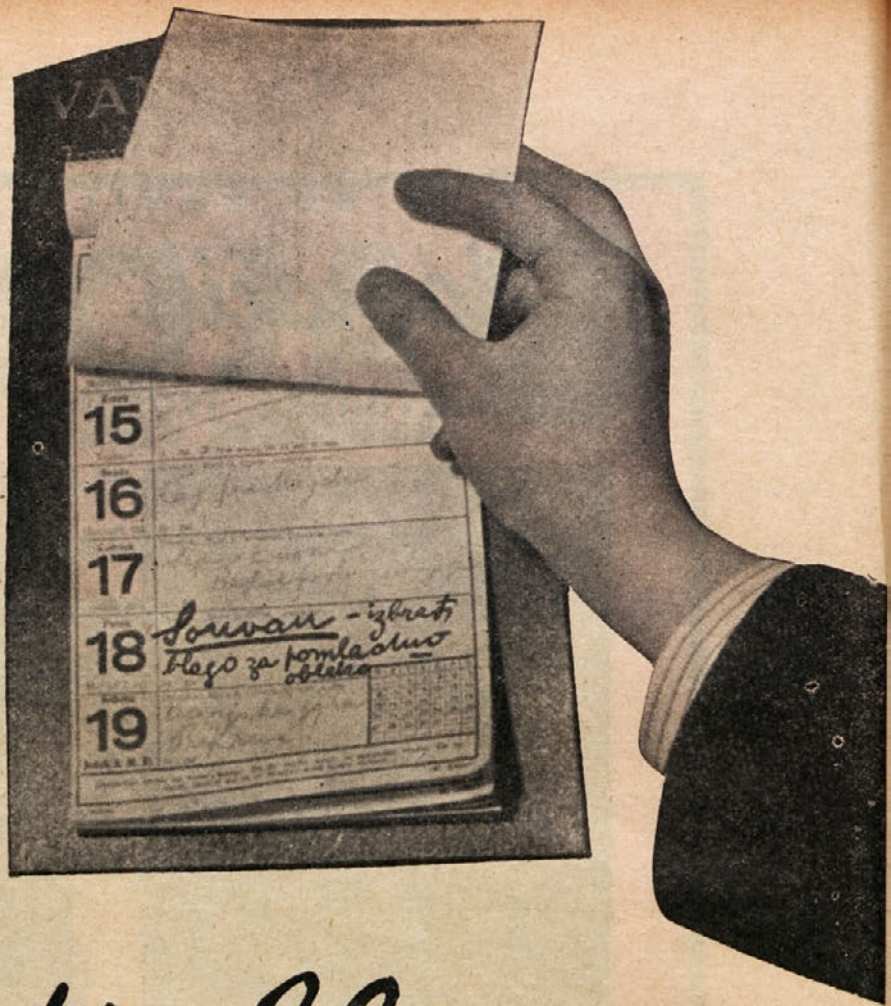

Dr. Oetker-jev
PRIPOMOČEK
ZA
VKUHAVANJE
za gospodinjjo.

Vsebina tega zavojčka uporabljena po onostranskem navodilu, da 5 kg vkuhanega sadja, želele, marmelade, sadnega sokovja, kumaram in sljenumu stalnost in zabrani njih kvarjenje po plesnobi ter kisanju.

Dr. Oetkerjevi šartlji kakor tudi pudingi, kreme in drugi izdelki se dobe v vseh trgovinah.

časje

izbrati blago
za pomladno obleko

F. Ks. Souvan
Ljubljana, mestni trg 24.

Moda
Kvaliteta
Vaš okus

Solnce se Vam že prijazno smehlja . . .

Odložite zimsko obleko. Izberite si iz naše velike zaloge zase in za svojo družino spomladanske obleke, plašče, površnike, kostime. Blago naših izdelkov je iz prvovrstnih tvornic, fazone po slovitih pariških modelih, izdelava brezhibna, cena brez konkurence.

DRAGO GORUP & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta števil. 16.

Telefon 32-33.

Vrhunec varčnosti.

— Povej mi no, možiček, zakaj pa vedno gledaš čez naočnike?

— Zato, da bi jih tako hitro ne obrabil.

Ponosen na svoje očete.

Dva paglavca se na ulici prepirata zaradi svojih očetov, pri čemer eden očita drugemu, da nima očeta.

Ta pa odgovori razdražen in užaljen:

— Jaz imam morda več očetov ko ti, da boš vedel!

Po krivem obdolžen.

Mali Vojko je pojedel skoraj cel zavitek bonbonov.

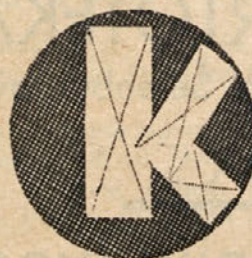
— Kaj, vse bonbone si snedel, ti sladkosnedež mali ti! se začudi mati.

— Nisem jih ne, mamica, nekaj sem jih pustil tudi zate, samo oblizal sem jih!

Vsak dan bolj neumen.

Sin je imel očeta ali prav za prav oče je imel sina, ki je vedno hotel, da mu oče pomaga pri nalogah.

Neki dan vpraša oče sinka, ko je prišel iz šole:

„**KUVERTA**“ D-1
O-1
LJUBLJANA

Karlovška c. 2, Vožarski pot 1

Tvornica kuvert in pisemskega papirja

— Torej kaj ti je rekel učitelj za tvojo nalogo?

— Rekel mi je... veš, ata, on mi je rekel, da sem vsak dan bolj neumen.

To je film, ki pobija
vse rekorde!

*

Ob solncu
ali dežju
od jutra
do večera
je vedno
pripravljen

Kodak d. s. o. j. Zagreb.

KODAK
VERICHROME FILM

L. MIKUŠ, Ljubljana
MESTNI TRG ŠTEV. 15
Dežniki
Na drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

Kakor stari, tako mladi.

Sedemletni Zvonko stopi neko popoldne pred mamo s kar se da resnobnim obličjem in z rokami na hrbtu pa reče čisto resno:

— Poslušaj, mama, daj mi en dinar. Vrniti moram Drobničevemu Cenetu neki častni dolg.

„KARTOTEKA“, D. Z.
O. Z.
Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/1
Rolex Telefon 3338

knjigovodstvo

Kartoteke za vse vrste obratov.

MODNO KROJAŠTVO
IVAN MRAK
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 13
SOLIDNO DELO
NIZKE CENE

Ustanovljeno l. 1879

Telefon 2553

Ključavničarstvo
AVGUST MARTINČIČ

Ljubljana, Rimska cesta št. 14,
prvo in edino podjetje za napravo
jeklenih valjčnih zastorov v Sloveniji,

priporoča napravo novih
valjčnih zastorov in njih po-
pravo po konkurenčnih ce-
nah ter ima vse pripadajoče
blago stalno v zalogi.

Izdeluje in se priporoča
za naročilo solnčnih plah, okrižij vsake vrste, od pre-
proste do najbogatejše iz-
veobe, škarjastih omrežij,
železja za štedilnike, venti-
lacij raznih vrst, raznega
okovja, železnih vrat in
oken, okroglih železnih stop-
nišč, predpečnikov iz železa
in bakra itd.

Avtogensko varjenje ♦ Avtogensko rezanje
Stalna zaloga štedilnikov v priznani,
vestni in solidni izvršitvi

Napačen zaključek.

Gospodična sreča dečka, ki nese velik šopek rož:

- Komu pa neseš te rože?
- Gospe Mirtičevi.
- To jih bo vesela, kajne?
- Jaz že mislim. To so rože za njen pogreb.

Za pomladne obleke

je dospelo na stotine novih vzorcev angle-
škega blaga. Tudi za Vas bo kaj med njimi.
Naša velika izbira in izredno ugodne cene
Vam omogočajo, da boste lepo, dobro in po-
ceni oblečeni, za kar Vam jamčimo že naprej.

Specialna trgovina sukna

NOVAK, LJUBLJANA
KONGRESNI TRG (nasproti Nunki cerkvi).

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“ NAROČA SE
MARIBOR POŠTNI PREDAL 22

PRIJATELJ ILLUSTRIRANA DRUŽINSKA REVIIJA

Gustav Strniša: Goriški slavček

Mlado jutro vstaja. Zora se smehlja v daljavi in pozdravlja poljane. Nad vinograde razliva svoje blestenje, da žare mladi grozdi v jutrnji rosi kakor kobulji biserov.

V grmovju se dramijo ptice.

In tedaj se oglasi slavec. Mila in nežna je njegova pesem, polna koprnenja in zanosa.

Ko ga zasliši kmet, obstane sredi polja, si ubriše znoj in prisluhne. Zanj je ta spev pesem zemlje, odmev grude, ki je zadihala v svoji polni rasti. Kmet pobožno posluša in vsrkava te glasove.

Mladenka v vrtu, za hišico sredi polja, se zdrzne. Ona začuje v tej melodiji glas ljubezni. Pritajeno jo kliče in vabi v daljave pod jasno nebo, kjer gore prvi solnčni žarki, kjer kipi življenje prirode vse brsteče in zdravo.

In mladenka sluti v svoji duši odmev ljubezenske pesmi. Vse ji v srcu zacvete, vse se razbohota, ves svet postaja paradiz sreče in razkošja.

Fant, ki stoji v vinogradu in dela, radostno zavriska, ko ga vzdrami med delom ptičje petje. In njegovo vriskanje se trenutno spoji z glasom slavca. Klic sproščene radosti zadoni. Ljudje ga čujejo in se razvesele. To je izraz mlade sile, pesem moči in volje, melodija življenja in ljubezni.

Na oknu sloni mlad dijak.

Glas slavca prodre do njega. Roka mu zbrzi po papirju. Uho lovi melodijo, ki se izpreminja v besedo, v živ izraz, ki bo ostal v duši naroda in se prelival v vedno nove speve, v vedno nova razodetja...

Slavec pa poje.

Dijak se umakne v sobo in sede k mizi. Zamisljen nasloni glavo v dlani.

Vso noč je sanjal o novi pesmi. Ne, to niso bile sanje! V mračnem polusnu je ždel na postelji in čakal tajinstveni prizvok. Pričakoval je trenutek sproščanja. Ni ga dočkal, čeprav je srce prekipevalo, čeprav je čuvstvo valovalo, se zaletavalo ob stene notranjosti in zahtevalo izraza.

Trpel je in čakal.

Ko zdaj začuje slavca, čuti sproščanje in silno utrujenost. Njegova misel izzveni v pe-

sem. Potem se nasloni na mizo in se zamakne v petje poljskega pevca. Trenotno zatisne svoje trudne oči.

In tedaj zasije v njem novo razodetje.

Slavček prileti na okno. Drobne oči pogledajo mladeniča. Ptič se oglasi. Ubrani spev prodira v dušo. Pesem je vedno zvočnejša in vedno lepša.

Slavec zafrfota. Še vedno poje. Že švigne dijaku na ramo, kjer trenutno občepi. In potem spet zaprhuta. Peti ne preneha. Kakor brnenje zvonov postaja njegova pesem, ki od vsepovsod odmeva.

Ptič vztrepeče in že izgine skozi razpor pri mladeničevi suknji.

Speči vzdrhti. Neizmerno blaženstvo presune njegovo čuteče srce.

Takoj ve in spozna, da se je slavček skrnil v njegovo notranjost, da si je izvolil bivališče v njegovem srcu.

Že čuti, da bo pel vedno, do svoje smrti. V njem se pojavi bolešt in razočaranje, radost in sreča, ponos in ponižanje. Vse, vse zavalovi v njem. Njegova duša je sproščena. Rasejo ji krila, da zaplava v brezkončnost.

Goriški slavček Simon Gregorčič je nastopil pot slovenskega umetnika, trnjevo pot borbe in prezira. A v njegovi duši je zazvenela pesem, ki ga je spremljala. In ta pesem mu je sladila težko pot življenja.

*

Pesnik je zapel svojo labodnico in obležal mrtev. Globoko je zasanjal, tako globoko, da se ne bo vzbudil nikoli več. Truden do smrti je legel počivat.

In ko je zadnjikrat vzdihnil, je videla njegova duša slavca. Vztrepetal je iz nje. Zafrfotalo je v zraku, in pevec je obležal mrtev.

Slavec je zletel v prirodo in zapel.

Začuli so ga ljudje in zajokali.

To je bila žalostna pesem slovesa, pesem ljubezni in samoodpovedi, pesem izgubljene sreče. Izzenela je v čudežno melodijo, v kateri ni bilo nič človeškega. Komaj slišno je lepetala, kakor bi plaval na obzorju angel in sviral na plunko.

In potem je utihnil. *

Črne sence se pomikajo po kraških skalah. Zemlja je oživela. Ogenj in dim bruhata iz nje. Vse je samo razdejanje.

Slovenski fantje se plazijo po grapah. Strašna pesem smrti jim bobni na uho. Skale so oživele, same sipljejo drobce na ljudi in jih ubijajo.

V zemlji se drami demon uničevanja in hoče zavladati vsemu svetu.

Tedaj se oglasi slavčkova pesem.

V črnem jarku jo zapoje naši fantje, ožgani od dima in smodnika, lačni in trudni, gledajoči smrti v obraz.

Spominjajo se, da nekje v bližini počiva skromni duhovnik z zlatim srcem. Spomnijo se na njegovo pesem.

In že zadone glasovi. Oglasi se domača melodija, pesem ljubezni do doma in dragih, pe-

sem večnega hrepenenja za vsem popolnim in nedosežnim.

*

Naposled zavlada mir.

Solnce spet zasije. Ljudje se vračajo v svoje domove.

Kje je pesem goriškega slavca? Ali se ne bo več oglasila? Ali je za vedno pozabljena?

Ne!

Pastir jo poje, ko stopa za svojo čredo, kmet jo poje pri delu, dekleta in fantje jo pojo.

In Soča jo šumi. Soča velika, skrivnostna solza.

Ta pesem je vendar tiha, komaj slišna. V nji je žalost in bolečina, jok in razočaranje, saj je ta pesem:

«Ujetega ptiča tožba!»

I. Vrhovnik:

Pri bolnem pesniku

Dne 1. septembra 1901 zjutraj me je vznemirila vest, ki jo je prinesla «Gorica», da je pesnik Simon Gregorčič hudo obolel in da je hitel k njemu njegov prijatelj zdravnik doktor Ferdinand Rojic. Zaskrbelo me je, da bi se ne obistinila slutnja, ki jo je izrekel pesnik v VIII. predsmrtnici: da ne bo pil letošnjega sadu vinske trte. Brzobjavil sem dopoldne dr. Ferdinandu Rojicu; a prispel mi je o poldne popoldne odgovor, da je brzobjavka nevročljiva, ker biva dr. Rojic v Dornbergu.

Sklenil sem, da se osebno prepričam, kako je Gregorčiču. Naslednjega dne sem se z drugim zjutranjim brzobjavkom, ki je imel nekotiko zamude, odpeljal v Gorico. Nekako do Postojne je bilo deževno vreme. Potem so se čezdalje bolj doiglavale megle, in ko sem dospel v Gorico, je zmagalo popolnoma solnce. Dobro znamenje — sem si mislil, a vendar strahoma korakal po znanem mi hribu, prekoračivši mu ob vzhodu zibajočo se brv, visečo nad leno Vipavo.

Iz kuhinje mi je prišla nasproti pesnikova sorodnica in strežnica Amalija Čebrova. «Kako je?» — «Bolje!» — Hvala Bogu!

Jela mi je pripovedovati, kako je bil pesnik že blizu grobnega roba. Bolest mu je izviral iz glave in želodca. Vzel je preveč čistil, ko mu je jela teči kri iz nosa, in potem ga je gnalo skoraj neprenehoma. Oslabel je tako, da se mu je jelo blesti. Fantaziral je o sovražnikih, ki so mu pisali — kar pa ni bilo res — da objavijo po časnikih njegove grehe, da naj le izda III. zvezek Poezije, a kupil ga ne bo nihče, in da mu Gorup odtegne nagrado. Bolnik je bil dalje časa brez zavesti in pet noči ni spal. Zdravnik si je mnogo prizadejal za njegovo rešitev; po pol dneva se je mudil pri njem. Bolezen se je nekoliko poglobila v nedeljo (1. sept.). Zadnjo noč je spal.

Ko me je bila Amalija naznanila, sem v prvem nadstropju stopil v veliko sobo, v Gre-

gorčičevo spalnico. Poleg bolnikove postelje sem našel pesnikovo sestro, omoženo v Rifenbergu, Katarino Čebrova, prijazno, krog 50 let staro ženo.

Po srčnem pozdravu se je razjasnil bolnikov obraz. Vesel je bil mojega prihoda. Pol sedeč, pol ležeč je počival na postelji, h kateri je Amalija primeknila mizo in postavila nanjo «kipeči napoj», steklenico divnega brzaminca, in še druge dobrote: grozdje, breskve, sladčice.

Do tretje ure sem ostal pri Gregorčiču, ki je bil precej oslabil, a vendar vedrega obraza:

«Žal mi je, da sem pisal „Sršene“», je priznal. Tudi Amalija je potrdila, da ga je nesrečna politika položila na posteljo; preveč se je razburil in nato obolel. V nadaljnjem pogovoru je poudaril pesnik, da je deloval na to, da bi se sklenila poravnava med obema strankama («Soča», «Gorica»), a prišlo je vmes pismo z žalitvijo, da se mu je duh obsenčil. Zgražal se je zaradi dozdevnih pisem nasprotnikov.

V tem je prinesla Amalija škatlo s pesniškim blagom. Nekaj časa je Gregorčič izbiral v nji, a potem je obljubil, da mi pošlje v Ljubljano še nenatisnjene pesmi. S «Sršeni» vred je zložil po veliki noči krog 80 pesmi. Med «Predsmrtnice» vdene eno na čast svojemu zdravniku in tisto, ki jo je bil posvetil Hribarju. «Pogrebnice» bodo šaljive; samo zadnja bo resna. Omenjal je tudi IV. zvezek, ki ga hoče objaviti.

Ko sva obravnala še nekatere domače stvari in sem mu priporočil, naj pazi na zdravje zlasti pozimi in naj spi v zakurjeni sobi, sem se poslovil s poljubom od dragega prijatelja, čigar zadnja beseda je bila: «Pozdravi Hribarja!»

Po slovesu s pesnikovo sestro me je Amalija vedla v bližnji vinograd, kjer se je ponašala trta ob trti z bogatim jesenskim darom. Spremila me je do brvi, kjer sva srečala tri goriške

profesorje, namenjene na hrib k bolnemu pesniku.

Z zavestjo, da se je pesnikovo zdravstveno stanje izdatno izboljšalo, a da nevarnost ni še popolnoma odstranjena, sem se vrnil domov. Tu me je čakalo pisemce Amalije Čebrovne, znaneče: *Bridko vest Vam sporočam strašno, prestrašno. Gospod so že tretji dan brez vesti. Napisano je bilo 31.VIII.1901, a dostavljeno mi v Trnovo tisti dan, ko sem bil na Gradišču.*

Pomirila me je nenavadno drobno, s svinčnikom pisana zalepka pesnikova s 5. dne septembra, kjer je stalo med drugim: «Kako skrbiš za me; tako dolgo pot si premeril zaradi mene! Bog Ti povrni prijateljsko ljubezen Tvojo! — Počutim se bolje in moč se povrača; a le po 'kapljicah'. Zdravnik še zdaj neče izjaviti, da sem iz nevarnosti. Imel sem tudi vro-

činsko bolezen; bledlo se mi je in tudi tista pisma, o katerih sem Ti pravil, bila so le izrodek razbeljenih možgan. Ko se ozdravim, spišem še primankujoče» [za III. zvezek].

Par dni potem je poročal: «Zdravje — boljše: že ostajam sam; morda sem iz nevarnosti.»

A ni še bil, kakor sta izjavila dva zdravnika, ki sta ga obiskala. Dne 13. sept. mi je pisal okrepanec: «Zdravje se boljše, a počasi. Včera sta bila pri meni dva prijatelja-zdravnika, ki pa nečeta zagotoviti, da sem iz nevarnosti. Dr. Kenda iz Vipave me je obiskal, kot prijatelj, neklican, ter izrekel, da se bolezen radi velike šibkosti lahko vrže na pljuča. Prepovedal mi je naporno duševno delo, a jaz ne morem pustiti ga: dočakal bi rad vsaj III. zvezek in zgódi se karkoli!»

Gregorčičeva krepka narava je zmagala. Slovenstvom je bil ohranjen še pet let.

Fr. Sivec:

Nekaj spominov o Simonu Gregorčiču

Ko je bival Simon Gregorčič v Rihenbergu in na Gradišču, so ga večkrat obiskali prijatelji iz Gorice, posebno profesorji Erjavec, Berbuč, Ivančič, Kragelj, pa tudi drugi gospodje. Kot pesnikov ožji rojak, četudi veliko mlajši, sem se smel včasih tudi jaz pridružiti tem obiskovalcem. Pesnik je svoje prijatelje vedno z veseljem in gostoljubno sprejel ter se z njimi ljubeznivo, živahno in duhovito razgovarjal. Ob takih prilikah — če je bil med pravimi prijatelji, je ves oživel — se je razvila prijetna, prizrčna zabava, ki je nudila izreden duševni užitek. Spominjam se, da je vsakemu posameznemu gostu v rimah napil.

Vedno sicer ni bilo tako veselo. Krivični napadi, huda literarna vojna, nazasluženo preganjanje na Gradišču (cerkev so mu zapirali, penzijo ovirali), neugodne finance so pač morali pogubno vplivati na rahločutno pesnikovo dušo. Zagrenili so mu življenje, raztužili dušo in mu pokvarili veselje do dela. Naravno je, da je v teh razmerah njegovo že itak šibko zdravje občutno trpelo. Pa tudi v teh hudih časih je Gregorčič srčno rad videl dobre prijatelje na svojem «Hribu» in jih večkrat vabil, naj ga obiščejo. Profesorju Ivančiču je pisal: «Prav rad bi videl Tebe in Homerida tukaj na hribu. Pridita!» Homerida je imenoval profesorja Kraglja, ker je bil Ilijado prevedel v slovensko prozo. In drugič: «N. N. naj le pride. A druge zavirajo razni «vzroki» ali «uroki». Moj Parnas ima slab glas, zato Vas ni.»

Posebno veliko in tesno prijateljstvo je bilo med S. Gregorčičem in prof. Franom Erjavcem. Našla sta se velik lirik in velik kritičen duh. Sorodna sta si bila po naziranju, mišljenju in čuvstvanju. Nekoč sem bil priča zanimivemu razgovoru. V nekdanji gostilni «Al cavallino» v ulici Morelli v Gorici so bili neki večer S. Gregorčič, ki je bil prišel Erjavca obiskat, prof. Erjavec in profesor in pesnik Ivan Jenko. Govorili so o poeziji, Gregorčič vpraša Jenka, kateri nemški pesnik bi bil po njegovih mislih najgenialnejši. «O tem pač ne more biti nikakega dvoma, to je Goethe», odgovori Jenko. «Jaz se pa le upam dvomiti», odvrne Gregorčič, «če imamo v mislih, ne kaj in koliko je kdo napisal, ampak kako je svoje misli

in čuvstva izrazil, je po mojih mislih najgenialnejši Heine.» Profesor Erjavec je odločno pritrdil Gregorčičevemu mnenju. A Jenko, ki je s čudovito lahkoto citiral razne pesnike, reče: «Kaj bo ta žid, ki poje» — in tu citira nekaj slabših Heinejevih verzov — to naj bo genialno?» «Včasih sem kako pesem napisal,» pravi Gregorčič, «a v citiranju gospodu profesorju ne bom kos. Ti Franc,» se obrne do Erjavca, «ti gotovo znaš več lepših Heinejevih pesem, daj, prepričaj gospoda profesorja, da je Heine napisal tudi prav genialnih stvari.» Erjavec, ki je bil odličen govornik in deklamator, nekoliko pomisli in deklamira nato neko krasno Heinejevo pesem s tako toplim čuvstvom, kakor je le on znal, da se je Jenko takoj vdal, rekoč: «Vidva imata prav, trčimol!»

Kako visoko je Gregorčič cenil Erjavca, priča znana, prekrasna žalostinka, ki jo je zložil o prerani njegovi smrti, vzkliknivši: «Umrl je — mož, kje tak je še med nami?»

Med domačimi civilisti je bil Gregorčiču najljubši prijatelj njegov ožji rojak profesor Josip Ivančič. Oba Podkrnca iz «slavne katastralne» (tako je bil nekdo krstil vrsensko katastralno občino, ki je obsegala vasi Vrsno, Selce in Krn in je dala narodu nekaj odličnih mož), oba jednokleno značaja in poštenjaka, oba bistroumna. Gregorčič je pisal Ivančiču: «Tebe ohranim do smrti v spominu in Tvoje ljubezni ne zabim nikdar.» Posvetil mu je tudi pesem in mu pisal: «Predragi moj! Sprejmi to v spomin zveze naju srca. Ti si mi zdaj mej civilisti prvi del moje duše — ne odtrgaj se mi od nje. Pesem je nekoliko šaljivo obrobljena — pa veruj, da nje jedro je pristen izraz mojega duha in srca. Pokaži jo g. Gutmanu. Iz teh vrstic tudi razvidiš, kako lahko delam, — ako me prava Vila navdihne: pisana hipoma brez najmanjšega popravka. Vedno tvoj stari S. G.» Pesmi tu ne navajam, ker je bila že drugod natisnjena.

Simon Gregorčič je imenoval Ivančiča za izvršitelja svoje oporoke in tako je prišla njegova literarna zapuščina v prave roke, ki so skrbno čuvala vsako najmanjšo Gregorčičevo stvarco.

Prof. Ivančič je poskrbel, da je izšel IV. zvezek Gregorčičevih poezij in je pripravljala gradivo za V. zvezek. Zdi se pa, da je kesneje opustil misel na izdajo V. zvezka. Trudil pa se je na drug način, da bi se v slovenski književni zgodovini pokazal Gregorčič v pravi luči, takšen, kakršen je v resnici bil in ne kakršnega so nekateri dosedaj slikali. Upajmo, da njegov trud ni bil zastonj. (Literarna Gregorčičeva ostalina se bo v doglednem času izročila državnim knjižnicam v Ljubljani, kjer bo na razpolago prireditelju morebitnega nadaljnjega zvezka Gregorčičevih poezij.)

Gregorčič je prišel z Gradišča večkrat obiskat svoje prijatelje v Gorico. Če je ostal čez noč v mestu, je gotovo prišel zvečer v gostilno «Pri zlati zvezdi». Tu se je dolgo vrsto let shajal večji del slovenske mestne inteligence, ki je obiskovala javne lokale. Slovenski gostje so imeli posebno sobo in ožja družba stalnih gostov še poseben kot s štirimi mizami. V tem stranskem kotu so sedeli nalašč vsak pri svoji mizi: prof. Ivančič, prof. Kragelj, svetnik Gutman in pisec teh spominov, da bi se v njih krog ne vrnil nepoklican gost. Pogovor je bil itak splošen, kakor bi vsi sedeli pri eni mizi. Vsak nanovo vstopivši znanec je po svoji volji izbral mizno tovarištvo med nami. Gregorčiča smo se vedno razveselili, kadar se je pokazal med nami, saj je bil vsem ljub in drag, saj je bil ljubezniv družabnik in smo vedeli, da bo v njegovi družbi zabava živahnejša in prijetnejša.

Gregorčič je ljubil veselo družbo in lepo petje, saj je znano, da je bil zelo muzikalen. Neki večer je bilo pri moji mizi več mladih gospodov. Zapeli so nekaj mičnih narodnih pesmi. Takoj je stala na naši mizi svetla posoda rujnega vina. Začuden smo vprašali krčmarja, kaj to pomeni, ali je morda njegov god. Tedaj se oglasi od druge mize Gregorčič, rekoč: «Gospodje, dovolil sem si Vam ponuditi kupico vina z nado, da še katero lepo zapojete.» Ni treba poudarjati, da nas je to zelo razveselilo, ker smo bili, na tihem povedano, v tistih časih vedno bolj žejni, kakor je dopuščal žep, a glavno je bilo, da smo se čutili počaščeni, ker je pomoč prišla od take strani. Z navdušenjem smo sprejeli poklonilo in izkušali ugoditi želji plemenitega darovalca.

Kako dobrega, mehkega srca je bil Gregorčič, dokazuje dejstvo, kako izdatno je podpiral svoje, četudi niso bile njegove finance nikoli, blesteče. Prof. Ivančiču je pisal: «Plačal sem poslednja leta za svojega brata brez njegovega vedenja 900 forintov.» Drugič: «Moja sestra Mica, stara Mohorovka, je kupila menda od Tvojega brata «Šturma» senožet v «Jamah» in dala na račun 200 for. Prosim, vprašaj svojega brata, koliko mu je moja sestra še dolžna, dolg poravnaj jaz. Nagrada in še več, vse je že šlo. In ni mi žal.» Pa zopet: «Letos se mi ženita dve nečakinji, prva me je že obrala za stotak, druga, kateri sem krstni kum, me oskube pa za več. Naj bo! Naj gredo ženske in denar naprej.»

Leta 1903. se je Gregorčič preselil v Gorico in se nastanil v nekdanji Battistigovi hiši na Katarinijevem trgu. Skoraj vsak dan popoldne je bilo videti visoko, vitko, v duhovniško haljo odeto postavo, ki zamišljeno in navadno s sklonjeno glavo počasi koraka — bolele so ga noge — po mestnih ulicah. Šolska mladina, študenti in

študentke, ki so ga srečevali, so namigujoč na častljivo postavo med seboj šepetali: «Vidiš, ta gospod je pesnik Simon Gregorčič.» Včasih je šel do oo. kapucinov, največkrat pa med svoje prijatelje k «Zvezdi», kjer se je z njimi razgovarjal o raznih vprašanjih in predmetih, zdaj resno, zdaj šaljivo. Ljubil je duhovito šalo in dovtipen govor. Čestokrat se je od srca smejal Ivančičevim dovtipom. Včasih je bil tudi zbadljiv in sarkastičen. Med dobrimi prijatelji je rad zbijal šale, če je bil dobre volje. Nekoč je hotel oženiti Ivančiča, ki je bil zakrknjen samec in že precej v letih. Ta nekaj časa poslušal, pa se odreže: «Presneto nobel, rufijana' imam, a se le bojim, da se blamira.» Smeh — in snubitve je bilo konec.

Pri neki taki priliki je bil užaljen neki mlajši njegov znanec, ki pesnika s te strani še ni dobro poznal. Ivančič, ki je bil to opazil, je kesneje Gregorčiča na to opozoril. Ta koj piše dotičniku, proseč ga, naj mu oprostí njegove «krnske» šale, ni hotel žaliti in bo vbodoče opreznjši. Stvar je bila poravnana. Gregorčič ni hotel nikomur delati krivice, nikogar žaliti.

Kot pesnikov ožji rojak sem si dovolil nekoč tudi jaz majhno šalo. Poslal sem mu iz morskega kopališča v Lignanau razglednico s tole vsebino:

Bil je lep večer, krasna noč,
ki do srca ima čudno moč.
Na morskem sem bregu sedel
poslušal, kak' valčki šume.
Prišapne mi satan, me moti:
Verzov se loti!
In satan res našel je osla,
ki lotil se drznega posla.
Se mučil, sem gladil, sem trčal,
da tele sem verze skrpčal.
Vrag vzemi vse takošne muhe,
Bog čuvaj me sitne naduhe!
Ha, šmenta,
Al' se ne bojite konkurenta?»

Kakor sem izvedel, se je pesnik temu mojemu «umotvoru» od srca smejal. Porednež, pač zaradi nedoslednosti ritma. Kdo bi pa pazil še na ritem, ko sem imel že z rimo toliko težav. In rima mi je bila glavna stvar, ta je morala «štímati». Uspeh sem pa le imel s svojim «skrpčalom» — pesnik se je smejal. Odgovoril mi je takoj na dopisnici:

Vas motil je satan?
Morda je pa res na Vas prežal,
da rogal bi Vam se, zlohотно se režal.
A — satan od Vas bil sramotno je «fratan».
Zdaj Vi pa se njemu režite,
ki take nam pesniške spletate kite.
Nov pevski odkril sem talent,
nagloblji mu moj — kompliment!

Ko sem se vrnil v Gorico, sem moral na njegovo željo še v naši družbi citirati svoj pesniški proizvod z vsemi ritmičnimi in drugimi hibami na splošno veselost poslušalstva.

V drugi polovici l. 1906. so začele telesne moči pesnikove bolj in bolj pešati. Tožil ni — vsaj meni ni bilo znano — zato nismo mogli misliti, da je večer njegovega življenja tako blizu. Zdel se je sicer nekoliko potrft, a duševno je bil še vedno delaven. On sam pa je gotovo slutil, da se mu bliža konec, ker je napisal tele verze:

Zadnja želja.

Pustite, naj enkrat ves zveselim se,
iz dna srcá zavriskam do nebá!
Pustite, naj enkrat ves izsolzim se,
izpivši kupo grenko vso gorjá.
Potem naj mine tu mi vsa radost,
z radostjo mine zemška naj bridkost!
Konča naj moj se časni tir,
objame naj me večni mir.

To je napisal 28. oktobra 1906 in 24. novembra istega leta je umrl.

Dne 15. novembra je bil Simon Gregorčič zadnjikrat pri «Zvezdi». Živo se spominjam tistega večera. Ko sem stopil okoli 6. ure v gostilniško sobo, sem našel pesnika samega sklonjenega nad mizo in podpirajočega glavo z obema rokama. Pri mojem prihodu je glavo dvignil in rekel: «Oh, prav je, da ste prišli, kaj bi človek imel vedno te otožne misli.» Mislil sem, da se njegova otožnost nanaša na duševno nerazpoloženje, ki ima posebne vzroke, in nisem se ga upal nič vprašati. Kmalu nato je prišel prof. Ivančič in bili smo v sobi trije ožji rojaki sami. Govorili smo o navadnih stvareh, pa tudi o domačem političnem razdoru in o strankah. Pogovor je bil ves čas miren, resen. Gregorčič se je isti večer nenavadno zgodaj dvignil na odhod, še pred 7. uro in preden je prišel kak nov gost. Že sredi sobe stoječ se je obrnil, nekoliko postal in izrekel tiste besede — glede na domači prepir — ki so bile že drugod priobčene. Nato je pozdravil in odšel. Drugo jutro ga je zadela kap.

Zdravnik dr. Breclj je bil sicer prepovedal bolnika vznemirjati z obiski, a prof. Ivančič ga je

Rihenberg pri Gorici.

vendar obiskal. Videti je bilo, da je bil pesniku obisk prijeten. Bil je popolnoma pri zavesti, a govoriti ni mogel, le s težavo je kako posamezno besedo izrekel. Ko mu je profesor pri odhodu zaklical: «Corragio Morlaco!» (vzklik se menda nanaša na neko anekdoto), so se pesnikove ustne nalahno zganile v nasmeh. To je bil zadnji nasmeh velikega pesnika, ki je veljal njegovemu najboljšemu prijatelju.

Mihael Gabrijelčič, dvorni svetnik vrhovnega in kasacijskega sodišča v p.:

Nekaj skromnih črtic ob spominu na nedavno minulo 25 letnico smrti našega ljubljenca ,goriškega slavčka' Simona Gregorčiča

Ni moja navada, da bi se silil v ospredje, osobito ne, ko gre za vzbujanje spomina na duševnega velikana, na vzornega rodoljuba, brezprimerno blagega in nadvse plemenitega moža, kakršen je bil naš nepozabni rojak — mojster lirike — Simon Gregorčič. Za to je treba spretnejše roke in sposobnejše glavice. Če sem se pa navzlic temu odločil za ta skromni korak, sem storil to zgolj iz čuvstva iskrene hvaležnosti, da je bilo dano tudi meni poznati osebnost našega ljubljenca in se prištevati njegovim prijateljem. In kdor je bil deležen te sreče in je imel priliko zreti v njegovo milo oko in kdor je čutil njegov nežni, neskončno dobroto in blagohotnost odsevajoči glas, temu ne izgine več iz spomina njegovo obličje in njegova osebnost. Kdor je živel novembra meseca 1906 v Gorici, kjer si je bil izbral naš ljubljenec nekaj let prej svoje bivališče, in je začul tužno vest, da je Simon Gregorčič za vedno izdihnil svojo blago dušo, ta se dobro spominja, da ni bilo ne v mestu in ne na deželi Slovenca, ki bi ga ne bila ta vest pretresla do dna srca in mu s solzami zalila oči. In prav je tolmačil naš divni Meško naša takratna čuvstva, ko je pisal: «Vzdrtela so srca, ko je hitela čez naše gore in doline, po mestih, trgih, selih in gorskih kočah boleštna vest, da nas je za

vselej zapustil ljubljenec Slovencev — Simon Gregorčič.»

Kakor zveni tako rekoč iz vsakega njegovega verza plemenitost in blagohotnost njegove duše in čisti idealizem in altruizem, tako je bila tudi vsaka njegova beseda v osebnem občevarju le sladkost, mehkota in dobrotá sama, in niti misliti si ne morem, da je že kdo čul kdaj iz njegovih ust neprijazno ali žaljivo besedo. Slučaj pa, ki je naju dva spravil v ožji prijateljski stik, je bil tale: Ko se je imel seliti Simon Gregorčič okoli leta 1905. iz idiličnega Gradišča v Vipavski dolini v Gorico, kjer je želel preživeti jesen svojega življenja in kjer je imel mnogo ožjih rojakov in prijateljev, med njimi profesorje Antona Gregorčiča (državnega poslanca), Berbuča, Ivančiča, Kraglja, učitelja Sivca in mnogo drugih, me je naprosil, vedoč da sem dobro znan z laškimi inženjerjem Batistigom, ki je bil lastnik lepe enonadstropne hiše na Katarinijevem trgu, naj bi mu pripomogel do skromnega stanovanja v tej hiši, ker ima vtis, da se bo tam dobro počutil, češ da bo imel razgled na svoje ljubljene gore in pa mir. Res se mi je posrečilo pregovoriti tega inženjerja, da mu je dal v najem dve sobi in kuhinjo, in blagi in skromni Gregorčič je bil nad to malen-

kostno uslugo tako vesel, da je ni mogel pozabiti, in vselej, ko sva se srečala, se mi je zahvaljeval, tako da sem bil že skoro nevoljen zaradi tolike zahvale za prazen nič. Toda on je trdil, da se tam počuti srečen, ker ima svoj mir in uživa razgled na svoje ljubljene planine. Prav tako zadovoljen je pa bil tudi lastnik hiše, ker mirnejše stranke bi ne našel. Pa še nekaj je bilo, kar je smatral blagopokojnik za nekaj povod, da se izkaže hvaležen meni in mojemu kmalu za njim umrlemu bratu dr. Josipu Gabrijelčiču, bivšemu dolgoletnemu ravnatelju centralnega semenišča v Gorici.

Ko je nastala v letih 1882—1884 tista znana gornja zaradi nekaterih Gregorčičevih pesmi (Človeka nikar, Izgubljeni cvet, Izgubljeni raj, Nevihti, V celici itd.) je bil moj brat proti tej gonji in ga je štivil. To hvaležnost mu je Gregorčič izkazoval vse do zadnjega in bil je tudi opetovano gost mojega brata. Vabil me je pokojni Gregorčič večkrat na svoje stanovanje, da izpijeva, kakor se je on izrazil, kozarec vina na račun stanovanja, ki sem mu ga bil preskrbel. In ko se je novembra

1906. leta bližalo koncu moje takratno bivanje v Gorici — bil sem namreč medtem imenovan za apelacijskega svetnika v Trstu — sem ga res obiskal neko soboto popoldne prve dni novembra 1906. Popila sva nekaj kozarcev dobrega vina, kramljala o tem in onem, in ko sva si segla za slovo v roke in sva si zrla v oči, je še vzkliknil: «Miha, Vam in Vašemu bratu vsa čast, Bog Vaju ohrani!»

Kdo bi bil takrat mislil, da je bilo to najino zadnje srečanje. In bilo je res zadnje. Že koj prve dni prihodnjega tedna je nevarno zbolel in že nekaj dni pozneje zatisnil k večnemu počitku svoje trudne in počitka želeče oči.

Udeležil sem se še njegovega pogreba, kakršnega Gorica še ni videla, kmalu na to sem se preselil v Trst in potem na Dunaj. Smelo trdim, da mi je spomin na to blago bitje eden najljubših in najprijetnejših in da še danes v svoji visoki starosti nimam večjega užitka, kakor če prebiram njegove pesmi.

Slava mu od roda do roda!

Jakob Rojic:

Službovanje Simona Gregorčiča na Gradišču

Simon Gregorčič se je l. 1882. preselil iz Rihemberga na Gradišče pri Prvačini, kjer je prevzel službo vikarja. Tu si je kmalu osvojil srca vseh Gradiškovcev. Takoj ob prihodu na Gradišče je ustanovil «Bralno društvo», ki se je l. 1908. izpremenilo v «Pevsko in bralno društvo» in je do pričetka svetovne vojne zelo uspešno delovalo.

Na Gradišču je imel Gregorčič zelo borne dohodke. Vendar si je prihranil, bolje rečeno, prištradal nekaj gotovine, s katero si je kupil na dražbi po nizki ceni majhno posestvo «Na hribu». Te dražbe se namenoma ni udeležil nihče drug, samo da je lahko dobil Gregorčič posestvo po vzklicni ceni. Tam si je sezidal hišico, odkoder je bil krasen razgled na vipavsko dolino, goriško okolico, Furlanijo in na Julijske Alpe, zlasti na Krn — «planinski raj», ki ga je pesnik tako ljubil. Služba na Gradišču ni bila naporna, a vendar jo je zaradi bolehnosti težko opravljial. Zato je stopil v pokoj in se preselil v svojo hišico «Na hribu». Gradiškovci so ga zaradi tega odslej imenovali le «hribovca». Tu je pričel pridno kmetovati. Napravil si je tudi lep vinograd in ga zasadil s najboljšimi trtami, ki so mu rodile izborno kapljico vipavca in brzamina. Vino je zelo lahko prodal po dobri ceni svojim sobratom, ki so ga namenoma s tem podpirali. Imel je vedno vse polno obiskovalcev, prav pogosto ga je obiskoval njegov prijatelj profesor Franc Erjavec. Po njegovi upokojitvi je nadškofijski ordinariat nastavlil drugega duhovnika, pa tudi Gregorčič je še vedno prihajal vsak dan maševat v vikariatsko cerkev na Gradišču. Ob nedeljah je bila pri njegovih maši cerkev nabito polna vernikov, tudi iz drugih krajev so prihajali ljudje, da so slišali iz njegovih ust besedo božjo, a pri maši novega vikarja je bila cerkev prazna. Seveda to raznim gospodom ni ugajalo. Nekega dne je dobil iz škofijskega ordinariata obvestilo, da lahko mašuje v cerkvi, a pri zaprtih vratih in brez zvonjenja. S tem so hoteli Gradiškovce prisiliti, da bi prihajali k vikarjevi maši. Ti so pa kmalu izvedeli to novico in doznali po cerkovniku, ob kateri uri ma-

šuje Gregorčič. Odtlej so prihajali ob nedeljah v velikem številu k pesnikovi maši pred zaprto cerkev in opravili tako svojo pobožnost zunaj cerkve. Čez čas pa se je Gregorčič naveličal Gradišča in si zaželel mesta. Svojo hišico «Na hribu» in posestvo je prodal v naglici nekemu Mikulušu iz Vogrskega za slepo ceno 4400 goldinarjev, po vrhu je pa dal kupcu še vso vinsko posodo in lepo kravo. Za to kupčijo ni nihče vedel, niti svojih najboljših prijateljev ni o tem obvestil, drugače bi bil prejel gotovo veliko večji znesek za posestvo, zlasti ker je bila hišica dobro ohranjena in na lepem prostoru in je bil vinograd dobro obdelan. Kupec Mikuluš je videl, da je napravil dobro kupčijo, stopil je do pesnika in mu ponudil eno sobo, češ da jo lahko uživa brezplačno do smrti. Simon je pa spoznal, da se je bil prenačil s kupčijo, bolelo ga je in ni hotel sprejeti Mikulušove ponudbe. Nato se je preselil v Gorico.

Novi posestnik je hišo popolnoma prenovil in veliko dozidal. Zaradi slabega gospodarstva pa je zašel v dolgove in je bil primoran prodati hišo in posestvo. Ponudil ga je najprej takratnemu goriškemu nadškofu dru Francu Sedeju, ki je bil velik prijatelj Simona Gregorčiča. Nadškof je res prišel dvakrat na Gradišče k Mikulušu z namenom, da kupi hišo s posestvom za duhovniški sanatorij. Ponudil mu je 30.000 gld., a Mikuluš je zahteval 52.000. Nadškofu dru Sedeju se je zdela cena previsoka in tako se je kupčija razdrla. Pozneje je kupil hišo Italijan Zanca, bivši trgovec v Trstu. Med vojno je hiša zelo trpela od italijanskih granat in tudi vinograd je bil popolnoma uničen. Posestnik Zanca je po vojni kmalu umrl in njegova vdova je prodala hišo in posestvo drugemu Italijanu za 156.000 lir. Ta je hišo nanovo popravil in je še danes njen lastnik.

V sedanji hiši je še edini Gregorčičev spomin glinasta peč v sobi, pri kateri se je pesnik v zimskem času grel in pisal. Peč mu je bil preskrbel njegov dobri prijatelj Ivan Hribar, takratni župan ljubljanski.

Simon Gregorčič na mrtvaškem odru.

Gradiškovci so mi pripovedovali, da je nekoč Ivan Hribar obiskal Gregorčiča in ga dobil, ko se je grel v kuhinji pri odprtem ognjišču, kakršna so običajna na Vipavskem. Videl je, da je pesnik potreben peči in tople sobe, ker je Gradišče izpostavljeno mrzli burji; zato mu je poslal, ko se je vrnil domov, lepo glinasto peč in pečarja, da mu jo je postavil.

Leta 1912. je priredilo «Pevsko in bralno društvo» na Gradišču Gregorčičevo slavnost in vzdalo na vikariatsko hišo, v kateri je prebival pesnik za svojega službovanja na Gradišču, spominsko ploščo z napisom:

«Pod trto bivam zdaj,
v deželi rajskomili.»
V tej hiši je bival Simon Gregorčič.
Postavilo Pevsko in bralno društvo.

Ta hiša je bila med vojno porušena in tudi spominsko ploščo je razbila italijanska granata.

Udeležba pri slavnosti je bila velikanska. Slavnostni govor je govoril prof. dr. Fr. Ilešič, govoril je pa tudi E. Klavžar. Med drugimi gosti je bil navzočen tudi pisatelj Ivan Cankar.

Slavnosti se je udeležilo «Pevsko in glasbeno društvo iz Gorice, ki je zapelo Nedvedovo «Pod trto bivam zdaj». Pela so tudi društva iz Bukovice, Gradišča, Prvačine, Renč, Šmarij, Vogrskega in Volčje drage. Pismeno oziroma brzojavno so pozdravili slavnost župnik Ivan Vrhovnik, notar Ig. Gruntar, župan ljubljanski Ivan Hribar, dr. Ivan Tavčar, «Pisateljsko podporno društvo» v Ljubljani, «Slovenska Matica» iz Ljubljane, «Hrvatska Matica» iz Zagreba i. dr. Vsebinsa govora g. Klavžarja je bila tale:

Bilo je dne 6. aprila 1885., ko se nas je zbralo ogromno število Slovencev tu doli v prijazni Prvačini. Tistega dne je dornberška županija, s katero je bila takrat združena tudi Prvačina, po svojih zastopnikih poklonila pokojnemu pesniku diplomu častnega občanstva. Slavnost je bila izvrstno urejena in izvršena — sijajna manifestacija vdanosti in visokega spoštovanja vse vipavske doline.

Zdi se mi umestno, da na današnjem shodu obnovim jedrnate besede, ki jih je takrat pri slav-

nostnem banketu govoril profesor Fran Erjavec na čast slavljenecu. Glase se takole: «Povod današnjemu sestanku je odličen sin slovenske matere, naš ponos, naša dika. To je mož, ki božanske misli in božanska čuvstva sklada v nebeški jezik. Te besede niso moje, izrekel jih je o našem pesniku eden najmočnejših stebrov katoliške cerkve, največji poznavalec vsake umetnosti in prvi idealist na slovanskem jugu, kateremu je bratski narod hrvatski kot svojemu največjemu dobrotniku pridel ime prvega sina domovine.

Grob Simona Gregorčiča pri Sv. Lovrencu.

Tako ta mož svetovne slave povečuje našega pesnika, ki je tudi idealist v najlepšem pomenu. In, gospoda moja, ideje vladajo svet, ideje so tista moč, kateri se noben na dolgo ustavlja in ves tedanji svet. Zase je imel samo nekoliko siromašnih, preprostih, neukih ribičev; a ideja je nadvladala Rim in svet in sedaj gospoduje že več ko osemnajst sto let, in nje gospodarstva nikdar ne bode konec.

Naš slavljenec je duhovskega stanu; zatorej mi bodi dovoljeno navesti neki primer iz zgodovine naše cerkve. Eden edini človek — res, da je bil ob enem tudi Bog — je stopil v svet z idejo, kateri se je protivila silna rimska država in ves tedanji svet. Zase je imel samo nekoliko siromašnih, preprostih, neukih ribičev; a ideja je nadvladala Rim in svet in sedaj gospoduje že več ko osemnajst sto let, in nje gospodarstva nikdar ne bode konec.

Gospoda! Ideje imajo svoj izvor v Bogu, ob njega večni luči so prižgane in za to gorijo s tolikim žarom, da ga nobena zavist, nobena sila upihnuti in udušiti ne more, vsak nasprotni veter ga le močneje razpihava. Tako bodo tudi božanstvene misli našega pesnika — naj se jim nekatere protivijo, kolikor jim drago — naposled ogrele in razvnele ves narod, in ni je nobene sile na tem svetu, ki bi iz slovenskih src mogla iztrgati ime: Simon Gregorčič!

Urnebesni vihar pritrjevanja in slavaklicev je sledil tem besedam. Nato se je vzdignil slavljeneč — in to je bil najslovesnejši trenutek vse slavnosti — in je začel govoriti v verzih tako prisrčno, da so se prsa širila slehernemu, ki je poslušal tako nenavadne glase. Umetnik je razvil z živim, ognjenim glasom umotvor, ki ne zamrje nikdar med Slovenci, dokler bo dihal zadnji sin sloven-

skega rodu. Deklamiral je zares mojstrsko svojo «Velikonočno», ki je, bi rekel, ta dan zagledala luč sveta.

In ko je končal:

Mi bratje pa z delom pripravljajmo zdaj
to silno slovansko mogočnost,
in z duhom proroškim nazdravljajmo zdaj
na slavno slovansko bodočnost!

je zavladalo nepopisno navdušenje v dvorani.

Od takratne slavnosti je preteklo 27 let. Tačas smo slavili prisotnega živega pesnika, danes slavimo spomin na umrlega našega ljubljenca. A on ni umrl!

Še duh njegov živi med nami,
na delo nas budi in drami.
Umrli on ni!
V nesmrtnih delih mož živi,
živi, in večno živel bode!

Gregorčičeve erotične pesmi

«Ljubavna in vojaška lirika sta si pri Gregorčiču precej sorodni in izvirata iz njegove ljubezni do slovenskega kmeta in iz študija narodove duše. Ta ljubavna poezija je pri Gregorčiču skoro vseskozi objektivna, to se pravi, izraz kolektivne duše v narodnem jeziku in ritmu. In vendar se nahaja v njegovi ljubavni liriki vrsta pesmi, ki se ne zdijo izraz tujih, splošnih čvstev, ampak ki zvenijo tako, da se zdijo popolnoma subjektivni, osebni izliv Gregorčičeve notranjosti. Vseskozi spadajo med njegove najlepše pesmi in spajajo bogato in globoko čvstvo s preprosto, ljubko, kristalno čisto obliko. Od drugih ljubavnih pesmi jih loči zamišljeni, zaskrbljeni, nežni ton. To je ista ubranost, kakor v najsubjektivnejših pesnikovih izjavah.» Tako piše dr. Joža Glonar v «Jadranskem almanahu» za leto 1923.

V svojem nadaljnjem poročilu o pesnikovi «nesrečni ljubezni» nam omenja Dragojilo Milekovo, ki jo vi-

dimo na sliki. V Gregorčičevih pismih, naslovljenih na Cimpermana, ki se vrte v glavnem okoli uredniških poslov «Slovana» in ki jih hrani sedaj Licalna knjižnica v Ljubljani, ne izvemo ravno mnogo o tem ljubavnem razmerju. Vendar pa imamo v njih prvič jasen, odkrit dokaz za obstoj «subjektivne» lirike. 13. oktobra 1887 piše Gregorčič Cimpermanu: «To pač že sam veš, da jaz erotiških pesmi ne črtim: Saj je lahko ljubav in ljubezenska pesem poštena.»

Dragojila Milekova je bila Ljubljancanka. L. 1850. je ugledala belo Ljubljano. Njen oče je bil nižji mestni uradnik. Ko je postala učiteljica, je prišla leta 1871. v Kobarid, kjer je bil Simon Gregorčič kaplan. Njena pisma Cimpermanu povedo več o Gregorčiču kakor Gregorčičeva o njej. Žal le, da je izgubljena njuna osebna korespondenca.

I. Vrhovnik:

Simon Gregorčič v Devinu

Devinski grad.

Devinski dekan Jožef Skočir je spomladi 1902 vabil Gregorčiča v ondotne morske kopeli (Gregorčičevo pismo podpisanemu 31. V. 1902), češ da njegove oslabiljene noge morda potrebujejo kaj takega (Skočirjev dopis Gregorčiču 28. VI. 1902). Dvakrat že si bil v tem «klojstru»; v tretje gre rado, mu prigovarja. Videl boš in se prepričal na lastne oči, kako bohotno tu rase pelin na mojem vrtu... Iz moje bridke usode bi se učil celo Ti Svojo lažje prenašati. Nato hvali Boga, da je pesnik smrtonosno bolezen srečno prestopil, in jako laskavo ocenjuje Gregorčičev III. zvezek.

Gori omenjeni «klojster» je sedanje devinsko župnišče. Ime je podedovalo po nekdanjem ondotnem servitskem samostanu, ki ga je zatrl cesar Jožef II. leta 1786.

Skočirjevemu dopisu, poslanemu meni, je dodal Gregorčič naslednje zanimive vrstice: «Predragi! Tu imaš pismo najbolj talentiranega

dekana goriške škofije, — vzgojitelja sinov princov Hohenlohe, ki imajo veličasten grad v Devinu. Tam so tudi podrtine starega gradu. Ko sem ga prvič v gledal, trenil mi [je] v dušo Uhl and*:

«Hast du das Schloss gesehen,
Das hohe Schloss am Meer?»

In tam na vrtu nekdanjega samostana, kjer vica moj prijatelj dekan devinski, spočel sem verze ob hudem viharju kot 20*-leten «pobič»:

Na bregu.

*Na bregu stojim in v mirju stonim:
Pod mano srdite valovje
Zohni ob kamnito bregovje,
Do neba pravi se meglen dim,
Vobčas mi briagajo pene
Od skalne stene;
A stena skalna
Potane stalna,
In jaz se za roba ne ganeam,
Viharju kljubujem, ostanem!
Ko v steno valovje oside vihar
Ob mi se razganja;
A duh se ponosni ne uklanja:
Ti striči me mōres, potriči nikdar,
Oside sovražne besnōv vihar!*

S. Gregorčič

Iz te pesmi iz mladih dni uvidiš, da nisem bil nikdar — mlad*.

Pesem «Na bregu» je bila spočeta v Devinu, a rojena v Kobaridu, kar ugotavlja pesnikova pripomba v rokopisu I. zvezka Poezij, ki je bil na razpolago g. Mih. Opeki: «13. I. 82 v Devinu kot osmošolec mislil, izdelal v Kobaridu (DS 1907, 38).»

Dne 10. VII. 1902 mi je javil Gregorčič: «V Devin menda ne pojdem».

* Podčrtal Gregorčič.

Kako srčno sva se ljubila
V življenja pomladanjskih dnéh,
Brezmejno, oh, sva srečna bila;
Ljudem pa glupim le v zasméh!

Čemu li toliko zasmeha?
Čemu peklenski ta porog?
Saj sva ljubila se brez greha!
Takó li ljubi vaših mnog?

A dan je bridki moral priti,
Ločitve dan, oj dan solzán;
Težkó je bilo se ločiti,
A vse solzé, ves jok zaman...

In morala sva zdaj narazen,
Sam Večni vé zakaj, zakaj?
Nek duh je dihnil neprijazen
In ločena sva vekomaj...

Stopila — ali k sreči, k slavi? —
Oba pred Božji sva oltar:
S poročnim vencem ti na glavi,
Ogrnjen jaz pa v črn talár.

Kedó pa naju bolj je srečen,
Jaz, ali poročenka ti?
Šepeče nek mi duh nevšečen,
Da srečen naju nihče ní!

S. Gregorčič.

«Prosim, izreci mi svojo sodbo odkritosrčno: ali bi se mogel ob «erotske» kdo spotakniti — na farizeje ne gledam», je pozval Gregorčič podpisanega ob poslatvi gorenje krasne pesmi dne 13. IX. 1901. Sodim, da je imela «erotsko» vsebino pesemska zbirka, poldrug zvezek obsežna, ki jo je pesnik požgal ob znanih napadih po izidu I. zvezka.

Dragojila Milekova.

V njeni duši je bilo viharno tisti večer, ko je postavila v stekleno rožnato vazo droben šopek izbranih nageljčkov. Njene sivosrebrne, velike oči pod dolgimi lepimi trepalnicami se niso mogle umekniti od bogato razcvetelih čipkastih cvetov.

Iztegnila je prste in se doteknila nageljčka, tistega belega, ki je iz srede rdečih gledal, kakor bi pozdravljaj:

«Pozdrav tebi, Magdalena, ki te ljubim.»

Ona pa je približala ustnice in v srcu ji je bilo nerazumljivo prijetno.

In zazdelo se ji je, da stoji tam na odru v koncertni dvorani. Pravkar odpeta pesem «Ljubim te» mladega skladatelja Pavla, ki jo je poklonil nji, umetnici, je osvojila občinstvo. Njen dramatičnokoloraturni sopran je podal skladbi tisto lepoto, ki jo je vлил skladatelj v note in ki jih zna čitati le ona, umetnica Magdalena, kateri so napisane. Dva velika šopka, iz samih vrtnic povita, ji padeta k nogam. Tretji, majhen, skromen, iz rdečih nageljnov, sredi katerih je vpleten beli s čipkastimi cveti, ji pade v naročje.

«To je on», ji je reklo, «Pavel.»

Spominja se, kako ji je v prsah srce nenavadno poskočilo, za trenotek obstalo, nato pa vzvalovalo še močneje. Zdi se ji, da je začutila obenem nekako tiho, neznano bolečino, ki se je zlila z radostjo v eno in sta obe, tako zlití, ustvarili občutek, ki je bil trpkosladek, sočnat, kakor sok citrone s sladkorjem prepojen.

Sedla je h klavirju in tihi vzdihljaj je vzplaval iz prsi.

«Ali prav delam?» se ji je zdelo, da je slišala v tistem vzdihljaju. «Ali naj se prepustim čuvstvu, ki se mi je vzbudilo v dneh, kar zahaja mladi skladatelj k nam in preizkušamo njegove skladbe?»

Roki sta se nevede doteknili tipk klavirja. Prsti so pritisnili ob tipke. D-mol je svareče zazvenel, kakor bi govoril:

«V ljubezni je velika odpoved. Tisti je velik in srečen, ki se odpoveduje razrušiti srečo drugemu.»

Pred njeno dušo je stopil on, Ivan, kateremu je pred leti segla v roko in dejala:

«Ljubim te in srečna bom s teboj. Zato me povedi, kamor te je volja.»

Bil je to visok mož, markantnega obraza, na katerem je bila preprostost in zaupanje vzbujajoča miloba. Ni dvoril, kakor so dvorili drugi. Njegove besede so bile brez sladkorja, a vendar so tako prijetno zvenele in se dotikale srca.

Tiho je zaigrala Straussov valček donavskih sinjih valov. Nežnoljubeče melodije valčka so se dotikale njenega srca, kakor da ga poljubljajo neznana usta z vsro toploto božajoče ljubezni.

In vstala je pred njo njena mladost. Kakor pomlad v maju se ji je zdela, vsa s cvetjem obdana. Tu in tam je pogledal kak osat, ki ga pa je skrbna roka mamice takoj pokrila ali celo izrvala. Konservatorij, kjer ji je stara učiteljica razlagala, kako mora odpirati usta, kako mora zveneti glas, ki se mora odbijati celo zgoraj v temenu, kako mora izgovarjati vokale, soglasnike, da bo petje zares umetniško, se ji je zdel kakor arhitekt, ki zida palačo.

«Talentirani ste, gospodična. Ali talent ni vse. Brusiti treba. Kakor diamant. Ko ga najdejo, je sicer že diamant, vendar cene še nima. Ko je izbrusen, dobi tudi ceno, in čim lepše je izbrusen, tem dragocenejši je. Tako je s petjem.»

Potem so prišli majhni nastopi. Koncertni večeri konservatoristk. In pri neki priliki, ko je žela buran aplavs, se ji je smehljal markanten obraz iz dvorane in njegove roke so priznavajoče rahlo ploskale. In ta obraz ji je ostal kot geslo in jo spremljal povsod...

Vse to je stalo sedaj pred njo v zlití, megleni sliki.

Straussov valček donavskih modrih valov je postajal glasnejši, akordi močnejši. Gospa Magdalena pa tega ni slišala. Pred njo je stal on, Ivan, in ji govoril:

«Magdalena, naj bo vaša pot odslej moja pot, moja pot vaša cesta... Močne so moje roke, Magdalena, da vas ponesejo varno skozi življenje, da bo zvenela vaša pesem kakor slavčkova pesem spomladi.»

Na ustnicah gospe Magdalene se je zazibal smehlaj, nežen, poln zadovoljstva...

Akordi Straussovega valčka pa so začeli postajati nekako nepolni... utihajoči.

«Da», se je čutilo na ustnicah gospe Magdalene. «Vendar nisi znal kakor drugi. Nisi znal oceniti moje umetnosti, mojega glasu, kakor so znali to drugi in kakor zna on, Pavel, mladi skladatelj.»

«Ali misliš, da je tisto klanjanje in hvaljenje iskreno? Ali ni morda le način laskanja? Poznaš življenje, premisli,» ji je reklo nekaj iz strun.

«Kaj sem morda sužnja svojega moža», se je vznevoljila. «Kaj ne smem biti prijateljica s sorodno dušo?»

«Prijateljica? O, smeš», ji je govorilo iz strun. «Ali tisto, kar se poraja v tvojem srcu, ni prijateljstvo, Magdalena? Ali ni tisto enako tistemu, ki se je pojavilo, ko si srečala Ivana?»

Akordi Straussovega valčka so nepravilno zveneli. Prsti roke gospe Magdalene niso prijemale pravih tipk.

«Da ga ljubim? Tistega mladiča?» se ji je vprašajoče oglasilo v srcu. Nato pa je takoj drug glas v srcu kljubovalno izpregovoril:

«In če ga ljubim? Ali je to greh?»

«Greh še ni», je odgovorilo. «Ali vsak začetek ima svoj konec. In konec je vedno tak, kakor se je spočel začetek. Tedaj pa se pokaže greh. Greh pa ima za geslo kesanje.»

Odmirali so akordi Straussovega valčka. V sobi je postalo nekako gluho.

«Ali je res kriv on», je pomislila gospa Magdalena, in akordi so udarili iz klavirja. «Ali je res življenje drugačno, kakor ga opisujejo v romanih, in ljubezen realnejša, kakor se pojavlja v sanjah. In ali je potemtakem zakon kruta vsakdanjost, ki ubija polet, ki mori cvetove čuvstev... Če je tako, zakaj potem umetniškim dušam ne prepovedo zakona?»

Tiho je zaigrala Chopinovo fantazijo in zdelo se ji je, da ji govori:

«Ljubezen je sonce, Magdalena... Ko sonce sije in greje, se ga ne zavedaš v celoti. Zdi se ti, da mora biti tako, uživaš ga, a ne čutiš, kaj ti nudi in da ti je življenje. Pač pa se ti dozdeva, da je luna lepša, toplejša, da je bolj romantična.

in čuvstvena... Tako je, Magdalena, z ljubeznijo. V zakonu je preveč sonca, preveč ljubezni. Zato ti je odveč in je ne čutiš. On, Ivan, ki si mu rekla, da je njegova pot tvoja cesta, je moč, ki te nosi, ki ti gladi cesto, da ne zadeneš ob kamen. A Pavel... Kaj ti da on?... Samo besede s sladkorjem, ki grejejo le trenotno, ki so kakor sij lune... Magdalena, življenje glej, a čuvaj se sanj. Zakaj, če ti zakrije oblak sonce, bo mrz objel tvoje srce...»

Zadnji akordi Chopinove fantazije so izzveneli kakor glas, božajoč in laskajoč, in zdelo se ji je, da jo gledajo Ivanove oči.

Vstala je od klavirja in stresla z glavo. Njene oči so se ujele na šopku rdečih nageljčkov. In tisti beli sredi njih jo je gledal in jo vabil, govoreč ji:

«Ljubim te, Magdalena!»...

Gospa Magdalena pa se je obrnila in odrinila vazo s šopkom...

Slovenski pozdrav iz Barcelone

Prinašamo sliko iz najbolj nemirnega, a najnaprednejšega španskega vele mesta Barcelone, duhovnega centra ibernskega polotoka. Tu je središče moderne Španije, kališče njenih političnih prevratov in glavno mesto delavnih, ustvarjajočih Kataloncev. Znano je, da je Barcelona najcenejša metropola Evrope in žarišče umetniškega življa. Razglednico je poslala naša odlična klavirska umetnica gdč. Jadviga Poženelova, ki v Barceloni dopolnjuje na vsakoletnem študijskem potovanju svoje znanje pri svetovnoslavni umetnici in pedagoški avtoriteti Selvi Blanche. Naša mlada umetnica je po vsem bolj znana in cenjena v tujini kakor doma. Žal imamo tako lepih Vid še mnogo — obojega spola.

Julij Betetto v Monakovem

Že drugo leto mineva, odkar je odšel v goste na monakovsko državno opero naš vokalni mojster Julij Betetto. Od tedaj zeva za njim vrzel, ki jo občutimo tudi na koncertnem odru. Saj je še ves živ nepozabni «Dedek Samonog» in «Pesem nočnega čuvaja» ne označnja naših hladnih poznih ur... In pogrešamo Dona

Basilija iz «Seviljskega brivca» z njegovo edinstveno masko, pa zahoče se nam slavne arije Collina o plašču iz «Bohème» ali nežnomehkega basa Lotaria iz opere «Mignon»... In Sarastra, Tomasa, Crespla, Ramphisa, Rocca, Dalanda... A naše podnebje je ostro in ostre so sape za človeka, ki je že videl svet in prav spoznal svojo ceno. Preveč skupaj smo, predobro se poznamo, zato smo malenkostni, zavidljivi in nespoštljivi. Naša kritičnost je mnogokdaj na las blizu žaljivim osebnim napadom. In resnično zrel in velik človek ali umetnik je imel vedno težave v naši dolini, kjer izkušamo, preizkušamo in odpravljamo svoje in tuje potence — drugam. Povprečnost zmaga, polinteligenca ima največ besede. Menda je že Cankar povedal, da si (vsaj v preteklosti je bilo tako) ne želimo velikih stebrov. Čemu bi motili našo enolično samozadovoljnost? In novi čas ni dosti boljši.

Julij Betetto v vlogi Dona Alfonsa v *Così fan tutte*.

Julij Betetto, ki ljubi svojo zemljico kakor menda malokdo, živi sedaj spet v vele mestnem trušču. Početnim borbam z novo klimo je sledilo ogromno delo. Uspešni nastopi po petnajstkrat v poedinih mesecih. Kar čez noč je bilo treba zajadrti v polni nemški repertoar po osemletnem presledku. A njegova pedantska véstnost in brezpogojna umetniška resnoba sta v treh mesecih premagali vse težave. Povračilo je imel v uspešnem delu, taktih kolegi in v notranjem miru. V kratkih, a merodajnih pohvalah kapacitet. Prvo leto je imel — sodeč po glasbenih ocenah — največ uspeha zlasti s «Prodano nevesto» (Kecal), «Tannhäuserjem», «Čarobno piščalko», «Aido» in «Mojstrskimi pevci».

Letošnje leto se pripravlja za prvo uprizoritev operne novitete Roberta Hegerja «Bettler Namenlos», kjer ima lepo in zelo težko vlogo, ki jo je naštudiral v štirinajstih dneh. Konec januarja je tudi

monakovska državna opera praznovala petinsedemdesetletnico rojstva komponista Kienzla in se je proizvajala po petletnem presledku njegova opera «Evangelimann». Betetto poje vlogo «Justitiär». Opero je dirigiral komponist sam, rojen Avstrijec, ki je izredno simpatičen in živahen starček. Prve dni januarja je pel naš Betetto s krasnim uspehom deželnega grofa v novo insceniranem «Tannhäuserju». Vodilni kritik dr. Pander je zapisal dne 7. januarja v «Neueste Nachrichten»: «J. Betetto sang den Landgrafen mit prächtiger Linienführung seines voluminösen Basses.» «Bayrischer Kuriér» od 8. januarja pa pravi: «Vorzüglich an seinem Platz der schöne und füllige Bass Julius Bettetos als Hermann.» Čeprav te vrstice našemu mojestru ne bodo po godu, saj noče hvale in ropata, vendar je prav, da tudi mnogobrojni njegovi prijatelji vedo, da živi nekdo v muzikalnem centru južne Nemčije, ki dela čast našemu imenu in svoji ljubljani jugoslovanski domovini. Naj bi bilo svidenje z Julijem Bettetom pristrčen glasbeni dogodek v radost njegovih učencev, zborovskih in instrumentalno-vokalnih koncertov (oratorija), predvsem pa naši operi ter solistični pesmi. Po novih izkušnjah stroge tujine bogatemu umetniku bo spet domačija navdušeno priznala moč njegovega velikega znanja in toplino njegove umetnosti. Julij Betetto je s svojim delom zaslužil, kar mu gre...

Ivo Peruzzi in prijatelji.

Gledališki pregled

Dne 19. novembra 1931.

Kir Janja. Veseloigra v treh dejanjih. Spisal Jovan St. Popović. Režiser g. Plaović. Gostovanje člana drame Narodnega pozorišta v Beogradu.

Jovan St. Popović (1806—1856), še zdaj v srbski javnosti najbolj priljubljeni dramatik, je bil zaeno šolski reformator, prosvetni delavec in vsestranski literat. Spretno je presajal tuje vzore — v komediji zlasti Molièra in v drami Shakespeara — v domačo književnost, a vedno je ohranil v svojih delih srbsko narodnostno bistvo in posebnost. Srbski gostje so nam prinesli s posetom njegovo igro «Kir Janja» in s tem uvedli hvalevreden uvod gostovanj beograjske drame. Ljubljano so že ponovno obiskali Francozi, Rusi, slišali smo Nemce in Čehe, a Zagreb in Beograd — kakor da sta kje na Kamčatki! Tudi naša drama se zdi, je gostovala ponekod po jugu v več ko tuji deželi... Kje je krivda? Politične neuravnovešenosti ne smejo kaliti kulturnih odnosov med plemeni državne enote. Saj niti ne vemo, kako se smejejo, kako plakajo tam dol. In oder je vendar vsega tega zrcalo in podoba. No, «Kir Janja» je prinesel nekaj smeha, nekaj živih karakterjev. Ostro in sočno ustvarjene srbske originale, povprečno modre meščane in oglate ženske zažive svoje orientalsko poskrito življenje. Vse te osebe so še neizčrpen človeški študij.

Kir Janja je bogat posrbljen grški trgovec — skupuh iz Banata. Svojo hčerko Katico oddaja petičnemu, a odurnemu Kir Dimi, a Srb, notar Mišić, prešestnajsti Janjo za hčer in doto. Režiser g. Plaović je staremu komadu nadel mestoma moderno režijo (simbolske scene) in održal enotnost časa in kraja klasičnih komedij, kar je bilo uprizoritvi prej v škodo ko v korist. Kir Janja (Gošić) je svojo nosilno vlogo močno uveljavil in podal umetniško dosledno kreacijo. Ga. Arsenovičeva (Juca) je imela kot žena Janje slednjemu podrejeno vlogo, a je zdravo in močno južnjaško

ženo kot kvalitetna igralka dobro uveljavila. Katico (Mikuličeva) je režija izpremenila v karakterni lutko, notar Mišić (Dušanović) ni svoji vlogi mogel dati resničnosti, situacijske in igralske nadvlade. Tip Kir Dime (Marinković) je bil izvrsten in originalno zamišljen.

Želeti je k sklepu, da ne ostane obisk beograjske drame osamljen pojav. Gostje so bili deležni toplega sprejema, obilne pohvale in so imeli odličan obisk.

Dne 6. decembra.

Zapravljivec. Čarobna pravljica v treh dejanjih (10 slikah). Spisal Ferdinand Raimund. Poslovenil Fr. Albrecht. Režiser Ciril Debevec.

Ferdinand Raimund (1790—1836) je bil teaterski človek, ki je kakor njegov dunajski sorojak Nestroy poznal svoj Dunaj in je umel pisati ljudske igre, saj je izšel iz ljudstva in živel razburkano, neugnano življenje igralca-dramatika. Po šumnih uspehih, konfliktnih in srčnih blodnjah je tragično končal. Tragi-komedija teatra... Kakor Nestroy ima tudi on svojo domovinsko upravičenost na vseh pozornicah zbog svoje pristne igralske krvi. Svojim burkam in igram je nadel čestokrat pravljico odelo. Najbolj znane so v tem žanru njegove igre: «Bauer als Millionär», «Verschwender» s slavnim pevsim vložkom «o obliču» in «Rappelkopf». Neglede na dejstvo, da je bil «Zapravljivec» na našem odru že igran, in kljub temu, da smatrajo Raimunda za klasičnega staroavstrijskega dramatika: «Zapravljivec», «Arsène Lupin», ki je tej pravljici sledil, in «Cerkvena miš» kot tretja ne ravno širši publiki neznana noviteta — so skoroda prepogoste koncesije sicer vsega uvažetana vredni krizi, ki je očitno hudo zajela tudi teater.

Režija «Zapravljivca» je izluščila realno plat igre, a ohranila pravljicne momente ostro ločene od pravega dejanja (Shakespeare). Flottwell, bogat graščak, zapravlja. Denar mu vabi prijatelje, ki z njegovim obubožanjem skopne in z uboštvom skopni tudi ljubezen bogate deklice. Njegov duh Azur ga vodi kot njegov boljši jaz skozi padce in ga s pomočjo vile Keristane pripelje zopet k sreči. Preprosti ljudje iz naroda se prikazujejo v srčnodobri luči v nasprotju z goljufivimi oskrbniki in neresničnimi tipi «višje družbe». «Zapravljivec» daje torej ljudstvu, kar je ljudskega. Odtod je ta igra še vedno priljubljena in učinkovita po svoji bujni teatraliki in zasnovani iskrenosti.

Vila Keristana (Boltarjeva) ostaja pri podobnih kreacijah žal preveč v akademsko točni recitaciji vloge. Azur ga. Debevec je bistvo te Flottwellove «vesti» izčrpno izrazil, a «vest» je bila mestoma pretežka. Pel je odlično. Flottwell (Levar) je bil izrazno močan, večkrat svojim že ustvarjenim likom blizu, a vedno «razred zase». Oskrbnik Wolf (Skrbinšek) je sijajno zamišljen, hladno računajoč protiutež zapravljivca in je visoko dvignil nepravljico vsebino igre. Kralj je spet obogatil svoje večje vloge in prinesel z Valentinom svoje najboljše: odrsko vedrost in toplino. Svojevrstno in veselo pozornost budeča je bila podana vloga železnikovega Dumonta. Gg. Daneš, Drenovec in Lipah so tvorili vigrano trojico Flottwellovih prijateljev. Scena s staro ženo (Rakarjeva) je dovršena epizodica. G. Uljanišček je za naše razmere priredil efektno sceno, Kreutzerjevo glasbo je dobro odigral del opernega orkestra pod vodstvom M. Lipovška.

(Dalje prihodnjic.)

10.000 knjižnih daril v vrednosti 150.000 dinarjev

Star pregovor pravi: „Kamor vrag svoje parklje vtakne, tam je gotovo izguba.“ No, in takšno izgubo je tiskarski škrat napravil nam. Kriza ga je spravila v slabo voljo. Ne mislite, da je samo za nas kriza. Tudi vragu trda prede. Zato mu ni všeč, če si kdo kaj posebnega izmisli.

Imenitna ideja se je porodila v naših poslovnih ljudeh. Sklenili so, da napravijo skupno kolektivno propagando za svoje domače blago in izdelke. Napravili so lične oglase. Vsak oglas je imel sliko in besedilo v vezani besedi. Kar lepo se je čitalo. Vse je bilo v izbranih rimah. To pa tiskarskemu škrtatu ni bilo po volji, najbrže so ga podkupili inozemski pridobitniki. Ni mu dalo miru. Ko je videl oglase z verzi, ga je bodlo in grizlo. Ni mogel drugače, da je pri nadaljnjih štirih straneh zmešal vrstice. Na vsaki strani je zamenjal med seboj vrstice.

Sedaj pa prosimo naročnike, da vsako stran posebej pazljivo prečitajo. Dvanajst vrstic vsake strani naj pravilno postavijo. Ne bo tako težko. Saj ima vsak verz svojo rimo. To napravite na ta način, da k vsaki sliki pripišete fisto vrstico, ki se rima. Ko boste vse pravilno razvrstili, pa nam pošljite popravljene strani. Če si nečete lista poškodovati, pa prepišite samo verze, in to tako, kakor se morajo pravilno glasiti.

To delo Vam bo v prijetno razvedrilo. Pri tem boste pa še lahko pokazali, koliko ste v vezani besedi doma. Da pa bo Vaše veselje še večje, dobite za svojo zabavo lepo knjigo „Potočnikova Truda“. Je to ena najlepših povesti, kar jih je spisala odlična pisateljica Gabriela Preissova. Povest pripoveduje o žalostni usodi koroške matere. Povest Vas bo ganila do solz. Je to lep knjižni dar, ki ga boste zelo veselili.

Pa ne mislite, da bodo to knjigo dobili samo nekateri. **Vsi brez izjeme, ki pošljejo pravilno sestavljene verze, jo dobe. Vsak naročnik, ki pravilno reši to nalogo, ima pravico, da od nas javno zahteva svoje knjižno darilo.** V eni izmed prihodnjih številk prinesemo pravilno postavljene vrstice, da bo lahko vsak kontroliral, če je pravilno rešil. Kdor bi knjige pomotoma ne prejel, naj jo v osmih dneh, ko bo objavljena rešitev, reklamira pri naši upravi.

Knjiga ima 120 strani in se že izplača, da se zanjo potrudite. Ko bi pa res ne mogli sami spravi ti rim skupaj (kar pa seveda ne verjamemo), naj Vam pomagajo Vaše prijateljske družine.

poskusite jih, spremljale Vas bodo sreče vile!
ki Drago Puc jih izdeluje.

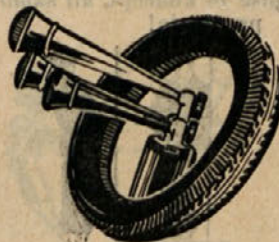
DRAGO PUC, tapetnik in dekorater, Ljubljana, Kolodvorska ulica 18.

Josip Pogačnik na dobrem je glasu.
v junaka čvrstega se Vam razvije!

Fotoatelj JOSIP POGAČNIK ml.,
Ljubljana, Mestni trg 5.

A. Gorec nudi vse potrebščine Vam za kolesa in avtomobile, varujejo pred tatovi in plameni!

A. GOREC, d. z o. z., trgovina z avtomobilnim in kolesnim blagom, Ljubljana, Dunajska cesta, palača Ljublj. kreditne banke, tel. 30-06.

Le pri Dragu Gorupu vstopimo,
Vsak udobnost stolov občuduje,

DRAGO GORUP & CO.

DRAGO GORUP & CO., konfekcija, Ljubljana, Miklošičeva c.16/I, tel. 32-33.

Otrok, ki dr. Pirčevo kavo pije, pri njem vsi najboljše obleke dobimo!

Izdeluje jo veleprazarna in tovarna hranil «PROJA», d. z o. z., Ljubljana, Aškerčeva ulica 3, tel. 24-48.

Martinčičevi valjni zastori jekleni
Kdo slika tako, da primerno je času?

AVGUST MARTINČIČ, Ljubljana, Rimska cesta 14, tel. 25-53.

Pokličite na pomoč prijateljske družine, če Vam kaka rima dela težave.

se zdravje na obrazih ji ne skriva!
Slovenčevi oglasi mali!

Uprava «SLOVENCA», Ljubljana,
tel. 29-92.

Vsak «The Rexove» pisalne stroje
občuduje,
Poleti, pozimi, jeseni, spomladi

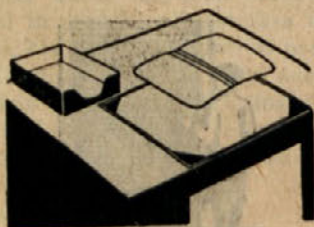
THE REX CO., Ljubljana, Gra-
dišče, tel. 22-68.

v njegovo tiskarno vsak naj se
potrudi!
si bo kopalnico na plin pri «Mestni
plinarni» vzel.

MESTNA PLINARNA, Ljubljana,
Resljeva cesta 28, tel. 29-77.

Kdor bi rad v petih minutah toplo
vodo imel,
za Din 62— pri «Embal» se dobi!

Kartonaža «EMBAL», Ljubljana,
Celovška cesta 14, tel. 32-29.

Kdor zanesljive trgovske infor-
macije želi,
naj dobi od Hamanna perilo!

I.C.HAMANN, trgovina s perilom,
Ljubljana, Mestni trg, tel. 34-93.

Če kavo dr. Pirčevo družina uživa,
katerih lepota vse dame osvaja!

Izdeluje jo velepražarna in to-
varna hranil «PROJA», d. z. o. z.,
Ljubljana, Aškerčeva ulica 3,
tel. 24-48.

Ko se dete staršem je rodilo,
«Aloma Company» zaupno mu jih
preskrbi!

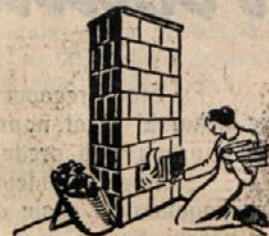
ALOMA COMPANY, anončna in
reklamna družba z o. z., Ljub-
ljana, Aleksandrova cesta 2,
tel. 21-74.

Alojzij Paulin damske plašče
prodaja,
naj piše že koncept, ali samo
prepisuje!

A. PAULIN, Ljubljana, Kongresni
trg 5

Dobro misel so posredovali
kurivo čebina imamo vsi radi!

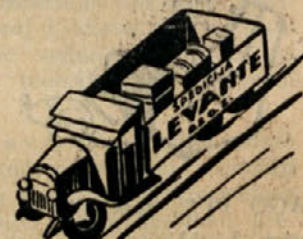
D. ČEBIN, trgovina s premogom,
drvmi in koksom, Ljubljana, Wol-
fova ulica 1, tel. 20-56.

pri njem gneto se naročniki od
ponedeljka do nedelje!
kupi ga v «Mestni plinarni», da
sam boš spoznal!

MESTNA PLINARNA, Ljubljana,
Resljeva cesta 28, tel. 29-77.

Za Vašo pisalno mizo tri stvari
«Levante» urno Vas preseli, s to-
vornim avtom vse prepelje,

«LEVANTE», mednarodna spedi-
cija, d. z. o. z., Ljubljana, Kolo-
dvorska ulica 30, tel. 21-17.

Čemažar Vam vso umetnost lito-
grafsko nudi,
Plinski likalnik je vseh gospodinj
ideal,

ČEMAŽAR IN DRUG, umetniški
zavod za litografijo, Ljubljana,
Igriška ulica 6, tel. 25-69.

Vaš trud, da popravite, kar je pokvaril tiskarski škrat,
Vam poplačamo s knjižnim darilom.

Kako vesela z detetom je mati,
Tiskarna «Grafika», to vemo vsi!

Tiskarna «GRAFIKA», d. z o. z.,
Ljubljana, Resljeva cesta.

Kava, dr. Pirčeva res zdravnik je
pravi,
Izdelke po vsem svetu znane

Izdeluje jo velepražarna in to-
varna hranil «PROJA», d. z o. z.,
Ljubljana, Aškerčeva ulica 3,
tel. 24-48.

Vse zvezke, vse knjige in tudi
učila
pošilja Slamič iz Ljubljane!

FRANC SLAMIČ, velemesarija,
Ljubljana, Gosposvetska cesta 6,
tel. 29-73.

Pojdi k Legatu na Miklošičevo
cesto,
vsakega bolnika okrepi in ga
pozdravi!

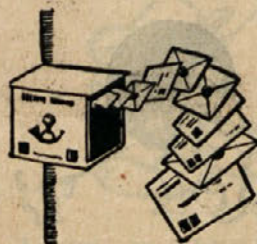
ATNON LEGAT, specerija in
delikatese, Miklošičeva cesta 28.

Otrok le Pauerjeve kekse slast-
no je,
ostal bo lep in mlad na vekov
veke!

B. PAUER, d. z o. z., tvornica
keksov, vafelnov, biskvitov,
Ljubljana VII., Šiška.

«Kuverta» vsakovrstne kuverte
izdeluje,
zato naj jih povsod zahtevajo
ljudje.

«KVERTA», d. z o. z., tvornica
kuvert, Ljubljana, Vožarski pot 3.

Gospod, ki nosi DragoSchwab-ove
obleke,
on te postregel bo z velikomestno
gesto!

DRAGO SCHWAB, manufaktura,
konfekcija, Ljubljana, Dvorni
trg 3, tel. 25-10.

niti v nogo niti v žep Vas ne tišče!
Reichova je pralnica res dika!

Tovarna JOS. REICH, Ljubljana,
Poljanski nasip 4-6, tel. 22-72.

Kdo perilo škrobi in izlika?
v «Učiteljski knjigarni» bo mati
kupila!

KNJIGARNA UČITELJSKE
TISKARNE, Ljubljana, Franči-
škanska ulica 6, tel. 33-97.

Glejte, da boste vedno «Buddha»
čaj pili,
ves svet pri nji ovitke za pisma
naročuje!

TEA IMPORT, d. z o. z., Ljub-
ljana, Večna pot 15, tel. 26-26.

Kdo tiskovine dobre naredi?
ker pije kavo Pirčeva, je zdrav
njen malček zlati!

Izdeluje jo velepražarna in to-
varna hranil «PROJA», d. z o. z.,
Ljubljana, Aškerčeva ulica 3,
tel. 24-48.

Žibertova obuvala so za vse,
pa še dolgo zdravja se boste
veselili!

A. ŽIBERT, trgovina s čevlji,
Ljubljana, Prešernova ulica 5.

„Potočnikova Truda“ je Vaša, če pogodite, kam spadajo rime.

Če boste plinski štedilnik pri
«Mestni plinarni» kupili,
katerim nič na svetu ne škoduje!

MESTNA PLINARNA, Ljubljana,
Resljeva cesta 28, tel. 29-77.

Dijaku, ki študira in se trudi,
dajte Vilharju jo v popravilo!

LUKA VILHAR, ure in optični
predmeti, Ljubljana, Sv. Petra
cesta 36

Posode Otorepec izdeluje,
Človeka bistrrega selitev ne skrbi,

Splošna kovinska industrija
JOSIP OTOREPEC, Ljubljana,
Za Gradom 9

Kar sreje si žensko poželi,
ker spediciji dobri brige prepusti!

«SLOVENIA-TRANSPORT»,
Ljubljana, Miklošičeva cesta 21,
tel. 27-18.

Kdo domače osemjajčne testenine
dela?

Tapetniku Kobilici sem se zanje
priporočil!

AVGUST KOBILICA, tapetnik,
Ljubljana, Dvořakova ulica 3.

Kdo izdeluje res dobro opravo?
jih pri Pogačniku dobi in tudi
filme, ploče!

JANKO POGAČNIK, trgovina s
fotopotrebščinami, Ljubljana, Du-
najska cesta 20, nasproti kavarne
«Evrope».

takoj bo vse skuhan, čeprav se
boste kje zamudili.
«Oh, ker pijem vino, ki ga toči
Mencinger Tomaž!»

TOMAŽ MENCINGER, trgovina
s specerijskim blagom in vinom,
Ljubljana, Sv. Petra cesta 43,
tel. 22-33.

Kaj modruje zdaj mladina nam,
najmlajša?

Lancoš ugane prav vselej Vam
pravo!

D. LANCOŠ, Ljubljana, Wolfova
ulica 12,

Kdor res le dobre fotografske
aparate hoče,
kava doktor Pirčeva osvežitev
živev nudi!

Izdeluje jo velepražarna in to-
varna hranil «PROJA», d. z o. z.,
Ljubljana, Aškerčeva ulica 3,
tel. 24-48.

Kadar se je z uro kaj zgodilo,
«Bežek E.», to govori Ljubljana
danes cela.

E. BEŽEK, specialitete testenine,
Ljubljana, Groharjeva ul. 7.

«Priatelj, kaj tako prijazno se
smehljaš?»
to pri Leitgebovi le dobi!

LEITGEB MIROSLAVA, trgovina
z ročnimi deli, Ljubljana, Jurči-
čev trg.

Kje si svoje krasne žimnice
naročil?

«Da Zalaznikova torta je naj-
slajša!»

JAKOB ZALAZNIK, slaščičarna,
Ljubljana, Stari trg.

Knjigo Vam podarimo, če raztresene verze pravilno zberete.

Kdor ne verjame, naj se v njej
naspi!
ima le tovarna Potnik in drug!

SREČKO POTNIK in DRUG,
tovarna sadnih sokov in esenc,
Ljubljana, Metelkova ulica 13,
tel. 21-10.

Za narodovo zdravje mnogo zaslug
je dobro Stepičevo vino!

MIRKO P. STEPIČ, trgovina z vi-
nom, Ljubljana VII, Tržna ulica 6,
tel. 21-71.

Kdor ima centralno kurjavo ali
ameriške peči,
za južino doktor Pirčeva ga kava
čaka!

Izdeluje jo veleprazarna in to-
varna hranil «PROJA», d. z o. z.,
Ljubljana, Aškerčeva ulica 3,
tel. 24-48.

V današnji krizi pač edino
pojdi kar k Mikužu; koj ti bo
bolje!

L. MIKUŽ, tvornica dežnikov,
Ljubljana, Mestni trg 15, tel. 22-82.

in za vse podjetne tvrdke inserira!
ko pije kavo doktor Pirčevo, se
ne boji strmine.

Izdeluje jo veleprazarna in to-
varna hranil «PROJA», d. z o. z.,
Ljubljana, Aškerčeva ulica 3,
tel. 24-48.

Rudar veselo v črni rov koraka,
kuri s koksom «Mestne plinarne»,
ki povsod slovi.

MESTNA PLINARNA, Ljubljana,
Resljeva cesta 28, tel. 29-77.

Pri Dragu Franzu barve so naj-
bolje,
vsa grafična dela se v njem
izvrše!

DRAGO FRANZ, trgovina z bar-
vami in slikarskimi potrebščinami,
Ljubljana, Stari trg 24.

Aloma Company inserate nabira
Turist pogumno stopa na planine,

ALOMA COMPANY, anončna in
reklamna družba z o. z., Ljub-
ljana, Aleksandrova c. 2, tel. 21-74.

Udobno postelj Erjavec naredi,
če si od dežja premočen zle volje!

EGIDIJ in KAREL ERJAVEC,
mizarstvo, Brod pri Tačnu pod
šmarno goro
(pri tacenskem mostu).

Po balo ženin in nevesta
Pri «Chic» vprašajte, ker tam so
kulantni!

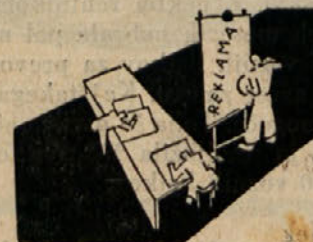
Modni salon «CHIC», Marija Kaj-
fež, Ljubljana, Wolfova ulica.

Kateri klobuki so res elegantni?
k Bogataju vedno gresta!

Salon perila ALBINA BOGATAJ,
Ljubljana, Gradišče 13.

«Mico» je prvi reklamni umet-
niški atelje,
če slikate, takoj ste dobre volje!

«MICO» pri **ALOMA COMPANY,**
Ljubljana, Aleksandrova cesta 2,
tel. 21-74.

Pravilno postavljene verze prepisite ter jih pošljite upravi revije „Priatelj“, Ljubljana, Dalmatinova ulica 10.

Saj znano doma je in tudi v tujini, kava doktor Pirčeva mu srce ogreva!

Izdeluje jo velepražarna in tovarna hranil «PROJA», d. z o. z., Ljubljana, Aškerčeva ulica 3, tel. 24-48.

Vsak trgovec s klišejem «Jugografike» opremi oglas. Kje dobro se pije, kje dobro se je?

JUGOGRAFIKA, d. z o. z., klišarna, Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 23, tel. 24-95.

Le hitro po knjigo, ki uspehe rodi. Aloma Company plakatno reklamo ima,

ALOMA COMPANY, anončna in reklamna d. z o. z., Ljubljana, Aleksandrova cesta 2, tel. 21-74.

Drzni smučar v snegu ne sameva, V «Zvezdi» ljudje kot v nebesih žive!

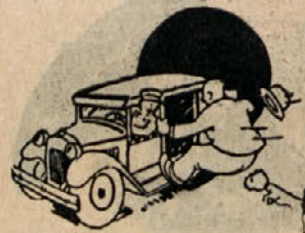
Kavarna in restavracija «ZVEZDA», Ljubljana, Kongresni trg, tel. 25-16.

ki je razširjena na vse strani sveta! da «Žena in dom» je v vsaki družini.

Pišite dopisnico upravi v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10, da Vam pošlje eno številko brezplačno na ogled.

da res dobre uspehe imel bo pri nas! to «Sreča je v tebi», — za drugo mi ni.

Knjiga «Sreča je v tebi» se naroča pri upravi «USPEHA», Dalmatinova ul. 10.

Ženske stave

Tudi dame danes pridno tekmujejo in stavijo. Zanimiv je primer dunajske dvorne igralko Rože Nordmannove. Stavila je z mecenom, ogrskim grofom E., da se bo v treh mesecih tako gladko naučila madžarščine, da bo igrala glavno vlogo v budimpeštanskem narodnem gledališču.

Grof je navdušen hotel staviti visoko vsoto, da bi podnetil njeno voljo. Ona jo je zavrnila, češ da gre predvsem za čast. In res je še pred tem rokom igrala glavno žensko vlogo v Echegaray-ovem «Galeottu».

Prav tako vztrajna je bila neka mlada dama v Moskvi. Z nekim rentnikom je stavila, da bo v dveh mesecih nabrala pol milijona že uporabljanih vozniških listkov za prevoz konj. Gospod si je bil svest zmage. Kaj takega se mu je dozdevalo nemogoče. Toda še preden sta minila dva meseca, mu je predložila 500 ovitkov. V vsakem je bilo 1000 vozniških listkov.

Neka priljubljena dunajska igralka je zavrnila gospoda N., ki se je hotel z njo poročiti. Užaljen ji je rekel:

«Kmalu me boste prav ljubeznivo poljubili na usta.»

Ona se je razburila:

«Nikoli ne! Stavim, da ne!»

In stavila sta.

Čas je hitel. Umetnica je že pozabila na svojo stavo.

Na Miklavžev večer se je pa oglasil pri nji Miklavž s parkljem. Popridigal ji je, ji svetoval, naj bo pridna, ter ji izročil nekaj bogatih darov. Preden je odšel, ji je ukazal, naj ga prijazno poljubi. Umetnica ga je res poljubila. Miklavžu je tedaj zdrknila z glave mitra in pred njo je stal njen zavrneni ženin.

V Parizu so pred leti dame imele čudno modo. Gospodje so namreč trdili, da ni res, da bi elegantna dama mogla vse uvesti v modo. Dame so stavile. In tedaj bi morale uporabiti sočivje za okras las. Premišljevale so o tem in naposled naprosile lepo markizo Lesdiguieres, naj ona uvede to modo.

Prav nič se ni branila. Kmalu se je pokazala z okraskom iz cvetače, artičok in radiča. Vmes je bil preprežen batist. Okrasek je bil hrupno sprejet. In Parižanke so ga dalje časa uporabljale.

Primerjajte naše znižane cene in kvaliteto našega blaga!

Din 85.—

Čevlji za deklice iz črnega ali rujavega boksa, iz laka in v kombinacijah.

Din 125.—

Iz črnega ali belega Crepe de China! Za šetnjo in večer. Imamo jih tudi v pumps obliki.

Din 145.—

Najnovější model. Iz črnega ali rujavega usnja.

Din 85.—

Deški visoki čevlji iz črnega ali rujavega usnja z dolgotrajnimi podplati.

ZA VELIKO NOČ!

Kdor hoče varčevati, ta kupuje PEKO čevlje! — Kdor ljubi svoj dom, ta podpira domačo industrijo. — PEKO čevlji so izdelek domače podjetnosti in domačih delovnih rok. — PEKO čevlji so na glasu po svoji kakovosti in svojih skrajnih cenah.

Din 195.—

Iz laka s črnim semišem kombiniran! Najnovější pete! Isti čevlji imamo tudi v pumps obliki.

Din 85.—

Za pomladanske izlete kupite svojim otrokom ta preizkušeni haferl čevlji.

ČEVLJI so iz prvovrstnega usnja s čvrstimi podplati.

Din 195.—

K novi obleki morate nositi ta čevlji iz črnega ali rujavega boksa. Neobhodno potreben za elegantnega gospoda.

Din 165.—

Za pomladanski sprehod! Iz najboljšega laka, pumps ali na zaponko, z visoko ali polvisoko peto.

Din 245.—

Šivan čevlji v Original Goodyear Welt izdelavi. Je trajnejši in ustreza bolj higijenskim zahtevam nego vsaka druga obutev.

Din 165.—

Čevlji iz izbranega gornjega usnja in prvovrstnih podplatov. Vaša noga ostane zdrava, ako nosite ta čevlji.

**Vse vrste ženskih in moških nogavic po najnižjih cenah!
Ne glejte samo na reklamo, temveč tudi na kakovost blaga!**

Roke srca in roke pameti.

Moške «roke srca».

Moške «roke pameti».

Resnica popularne psihologije, ki je tudi eksperimentalno dokazana. Lahko jo preizkusite tudi na sebi in na svojih znancih...

Razen sistematične znanstvene psihologije imamo tudi še popularno, preprosto psihologijo, ki so je ustvarila večkratna in slučajna opazovanja posameznikov. Te «narodne» psihologije znanost po navadi ne omenja. In to večkrat tudi po pravici. Nedavno pa je bil objavljen v ameriškem listu za eksperimentalno psihologijo zanimiv primer, ki je vzbudil splošno pozornost. Res je, da obravnava to snov tudi še nekaj drugih spisov, zlasti pa Wundtovo znamenito delo «Psihologija narodov». Ali ta dela so obravnavala popularno psihologijo posameznih narodov, v prvi vrsti primitivnih. Učenjakom tudi ni bilo do tega, da bi iskali v narodnem pojmovanju psihičnega življenja kaj, kar bi obogatilo psihološko vedo.

To se je, in sicer slučajno, primerilo nekemu Američanu, asistentu ugledne univerze. Poslušajte, kako je to bilo. Mlada dijakinja je napravila diplomsko izkušnjo in je povabila k sebi na dom več tovarišev in tovarišic. Vsi so bili dobre volje vzlic temu, da vlada v Ameriki še dandanes suhi režim. Ko so bili gosti in gostiteljica že utrujeni od plesanja, se je zmisllila ena izmed dijakinj,

da naredi za kratek čas majhno statistiko «ljudi srca in ljudi pameti», seveda vseh tistih mladih ljudi, ki so bili tisti večer tam zbrani.

Kako je ona naredila? Na prav preprost način, kakor se to že dela ob takšnih prilikah. Velela je vsem, naj sklenejo roke tako, kakor kažejo naše slike. Sicer je pa podobna družabna igra tudi pri nas že davno udomačena. Komur je prišel levi palec navrh, tisti je človek srea, komur pa desni, je človek pameti. Ker so se ti mladi ljudje že dolgo med seboj poznali, so z občudovanjem ugotovili, da to popolnoma ustreza značaju vsakega posameznika.

Mladi asistent eksperimentalne psihologije se je začel precej zanimati za to vprašanje. Spoznal je takoj, da mora biti nekakšen vzrok, ki deluje, da se roka sklene tako ali pa tako. Preiskovati je začel svoje znance, na kar je delal eksperimente tudi na popolnoma neznanih osebah, in njegovi rezultati so bili v 90 odstotkih povoljni. Pokazalo se je namreč, da so ljudje, pri katerih prevladuje afektivna stran, pri katerih dominirajo čuvstva, tisti, pri katerih ostane levi palec zgoraj, kadar sklenejo roke, pri tistih, pri katerih ostane desni palec zgoraj, pa prevladuje razum.

Ženske «roke srca».

Ženske «roke pameti».

Strah in preplašenost

Strah ima za osnovo zavest ali instinkt, s katerim hoče živo bitje spoznati ali zaslutiti nevarnost, medtem ko je preplašenost hipna reakcija na nenaden dogodek.

Ta ali oni bi navsezadnje še lahko trdil, da ni vse svoje žive dni še nikdar nikoli užil nobenega strahu, nihče pa ne more reči, da bi se ne bil še nikoli prestrašil. To sta dva čisto različna doživljaja.

Vsi gotovo poznate našo narodno pripovedko o mladeniču, ki ni poznal strahu. Ta pripovedka pripoveduje o mladeniču, ki ga ni moglo pripraviti v strah nič od vsega tistega, od česar grede sicer ljudem lasje pokonci, samo če slišijo govoriti o tem, in ki ga je poslal gospodar, pri katerem je služil za hlapca za stavo ponoči k obešencu v gozdu, pa ga je mladenič snel z vislic in po-

Preplašila se je.

stavil na glavo v lužo, nikar da bi se ga bil ustrašil, kakor je gospodar mislil, da se bo. Kako je prebil ta mladenič vso noč v mlinu, ki so o njem pripovedovali, da hodi vanj vsako noč devet hudičev mlet moko in kvartat, in kako so hudiči pred njim bežali, ko je zgrabil prvega za vrat in mu potisnil glavo pod mlinski kamen, da mu jo je odmlélo. Kako je kuhal kašo v starem gradu in se kratkočasil z duhom nekdanjega grayškega gospodarja, ki mu je nazadnje odprl zakladnico, v kateri si je pogumni mladenič nabral zlatnikov in srebrnikov, da jih je komaj odnesel. In kako se je užejal domov grede in šel pit k studencu. Medtem pa, ko je pil, je skočila žaba v vodo, in te žabe se je sicer tako srčni mladenič tako ustrašil, da ga je kar kurja polt oblila. On se ni bal ne hudiča ne biriča, kakor pravimo, pred ubogo žabo pa ga je obšla groza. Ali ni to čudno?

Ali pa če greste ponoči mimo pokopališča. Nehote boste vzdrteli in občutili nepojmljiv strah. Vse tisto, kar ste kdaj kot otroci pa tudi pozneje slišali ali čitali o pokopališču in njegovem skrivnostnem nočnem življenju v bajkah in knjigah, se bo v vas podzavestno vzbudilo, in vi boste zatrepotali. In ta strah bi prešel v grozo, ko bi nenadoma opazili na pokopališkem zidovju kakšno senco, kakšno belo silhueto, ki bi bila za vas prava prikazen, poosebljena smrt.

Preplašena čreda ovac.

Naše stanje in naši občutki v tem in onem primeru so čisto različni. Zakaj dokler ima strah za osnovo zavest ali instinkt, s katerim živo bitje lahko spozna ali zasluti nevarnost, dotlej je preplašenost hipna reakcija na nenadejan dogodek. Zviškoma se pojavi nekakšna dozdevna nevarnost ali pa nekaj, kar nam je še neznano, za kar si še nismo v svesti, da ni nevarno za nas, in razburjenost, ki naglo pretrese vso našo podzavest, reagira s koncentracijo naše pozornosti na ta dojem. Ali ta razburljivi dogodek mora nenadoma nastopiti brez vsakršne zveze s prejšnjimi dogodki ali nam pa vsaj ta zveza ne sme biti znana. Noben občutek nima te moči, da bi nas hipoma tako popolnoma prevzel kakor prestrašenost. Mi smo kakor odreveneli in kakor bi nam srce zastalo. Kadar se ustrašimo, je vse drugo daleč od nas. Zdrzemo se, mišice nam otrpnejo ali pa odpovedo, tudi zoper našo voljo, tako da izpustimo kaj iz rok, kakor hitro se ustrašimo. Dasi je to stanje samo hipno, izgubimo vso oblast nad svojim telesom.

Strah se pozna na potezah našega obraza, oči se nam razširijo, usta odpro, roke se nam brez moči dvignejo. Strahu ne doživljajo samo ljudje, ampak tudi živali. Celo pri rastlinstvu so že opazili podobne pojave.

Tudi rastline se lahko preplašijo. Mimoza takoj zapre svoje liste, kakor hitro se jih dotaknemo.

Ameriška mornarica. — Francoski tanki na šangajskih ulicah.

Japonski vojak strelja iz strelskega jarka na Kitajce.

K r v a v a K i t a j s k a

Meščanski spopadi, upori in pokolji na Kitajskem trajajo že dvajset let. Zaradi plenjenja in nereda živi narod v bedi in gre rad v vojno, da bi se rešil lakote. Japonsko-kitajska vojna je samo prvi znak velike kitajske vojne.

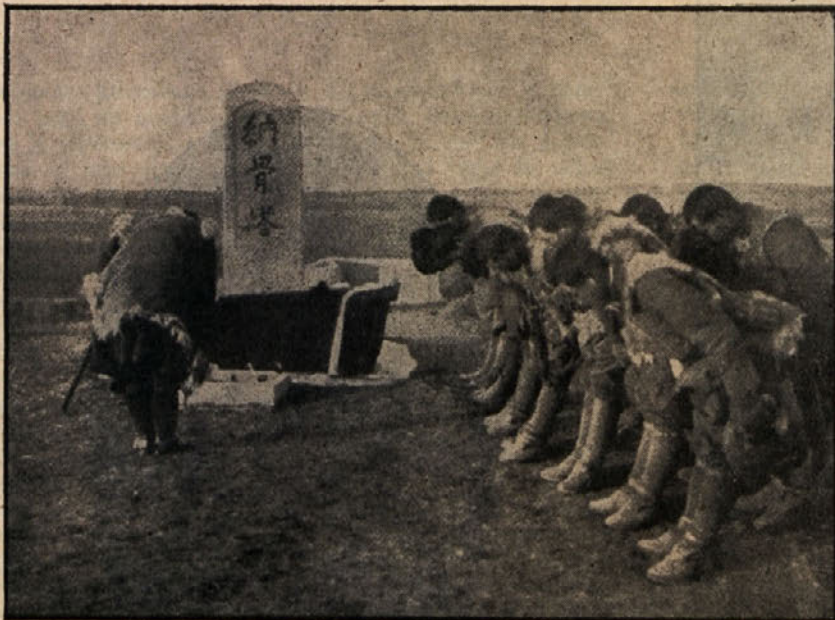
Meščanska vojna na Kitajskem, ki že dvajset let uničuje starodavno cesarstvo, je stopila v novo fazo, odkar so osvojile mandžurske čete Čienčin in Peking. Kakor po navadi, tudi ta vojna ni zahtevala velikih žrtev. «Sinovi neba» se prav pametno vojskujejo. Kakor hitro vidi kateri nasprotnikov, da je slabši, se modro umakne in prepusti svojo postojanko sovražniku. V kitajski zmedi se pogostem menjavajo ljudje in dogodki, toda kitajski običaji in navade se ne izpreminjajo. Najmanj se izpreminjajo smernice stalnih spopadov, ki so se pričeli po odhodu dinastije Manžu.

Izmed mnogih kitajskih generalov s čudnimi imeni in skrivnostno preteklostjo je uspelo samo štirim, da so se obdržali na površju. General Čank-Kaj-Šek je bil dolgo predsednik osrednje vlade v Nan-Kingu, dasi so ga z dveh strani napadali ljuti sovražniki: južnjaki in severnjaki.

Čank-Kaj-Šek ni tako močan, da bi zbral dovolj vojske in da bi premagal komuniste z juga in upornike s severa.

Prizor z bojišča po končani bitki.

Kitajski vojaki po bitki na grobu svojih padlih tovarišev.

Čang-Hsu-Liang je veliko trdnejši v svojih severnih pokrajinah, ki jih je po vojaško organiziral njegov oče Čang-Čo-Lin. «Mali maršal», ki je nekoč bežal iz vojaških taborišč na «rumeni reki» na ples v Peking, je danes prav pameten in zelo lokav guverner in vodja lastnih čet, priznan tudi zaradi svojih diplomatskih sposobnosti. Vsi drugi generali so navadni odmetniki, ki jih je mandžurski diktator «spravil k pameti».

Najmočnejši izmed teh upornikov Jen-Ši-Šan se ni maral udeleževati meščanskih bojev. Njegove pokrajine so cvetele, in narod ga je imenoval vzornega guvernerja. Meseca marca je nastopil tudi on, pregovorjen po Feng-Ju-šangu, proti Čang-Kaj-Šeku, češ da je izdal program kuomingtanga.

Feng-Ju-šang je «slaven» krščanski general, ki je v ugodnem času postal boljševik. Pozneje se je izneveril Moskvi in Nan-Kingu in je še vedno glavni kamen spotike za nesrečno Kitajsko. Generala Jen-Ši-Šan in Feng-Ju-šang sta osvojila z združenimi močmi nekaj velikih pokrajin, zavzela Peking, staro kitajsko prestolnico, in ustanovila svojo lastno vlado. V svojih rokah sta držala tudi Čien-Čin, veliko izvozno pristanišče severne Kitajske. Carinski dohodki tega pristanišča so postali glavno oporišče moči teh dveh zaveznikov.

Medtem so mandžurske čete naskočile zavezniška generala iz Čien-Čina. Ta dogodek je minil, ne da bi bila tako rekoč le ena puška izpaljena. Zaradi vojevanja

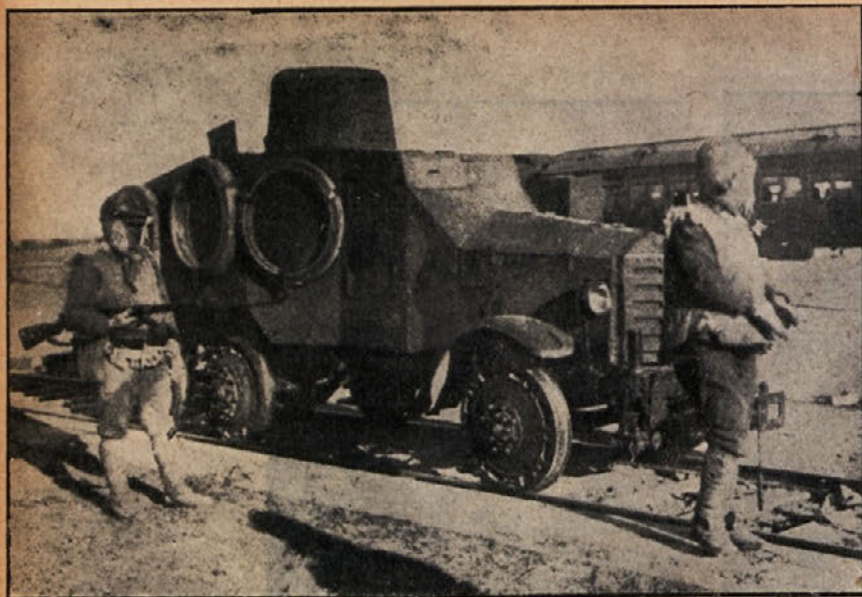
Kitajski vojaki izvidniki se bližajo japonskim strelskim jarkom.

Japonski vojak spremlja ujeta Kitajca.

Učinek japonskih zrakoplovov v Mandžuriji.

Moderen kitajski tank, ki gre po tiru in po zemlji.

Poveljnik bojnih čet v Mandžuriji general Mori.

trpe na Kitajskem najmanj vojaki. Najhuje je revnemu in miroljubnemu prebivalstvu, ki mora hraniti armado in trpeti nasilja teh ljudi, zbranih z vseh štirih strani sveta. Večkrat preidejo ta nasilja v nezaslišana divjaštva.

Vojna in plenjenje, to sta dve težki bolezni sedanje Kitajske. Tema se pridružuje še strahovita in nepomirljiva mržnja do tujcev, ki vodi do krvavih izpadov proti evropskim uradnikom in svečnikom.

Vlak pelje ranjence iz Mukdena v Peking.

Kitajski vojaki v strelskem jarku.

Ko je mladi guverner Mandžurije Čang-Ksu-Liang premagal Jen-Si-Sana in Feng-Ju-Sanga, je izjavil, da se v vsem strinja z nankingsko vlado, ki ji načeluje Čang-Kaj-Šek. Medtem pa se je zadnji čas izjavil Čang-Ksu-Liang proti širokim pooblastilom nankingskega diktatorja, in vse tako kaže, da zmaga nad gospodarji Čien-Čina ne bo dovedla do pomirjenja, ampak do novih spopadov med severom in jugom. Gre nazadnje za to, kdo bo vsilil svojo oblast nebeškemu cesarstvu: temperament in polet juga ali hladni razum in strogi račun severa.

Kitajska je v bistvu dežela večne revolucije. Če se Kitajci ne koljejo med seboj, dobe vedno kakšen povod, da vojujejo s sosedi. Zato ni na mejah Kitajske nikdar miru. Zadnji spopad med Japonci in kitajskimi četami v Mandžuriji je očiten dokaz bojovitega tempe-

Po mandžurskih cestah leže mrtvi vojaki in konji.

ramenta kitajskega plemena. Ta spopad, ki se je zgodil ob meji na mandžurski progi zaradi neke malenkosti, se je izpremenil v pravo vojno. Res je, da tudi Japonska ni brez temperamenta. Ta spopad traja že nekaj mesecev in se vse bolj razvija v krvavo klanje. Evropa je nekoliokrat poizkušala posredovati in preprečiti to vojno, toda nje interesi ji niso dovoljevali, da se kaj bolj spusti v to akcijo. Tako je ostal japonsko-kitajski spopad nerešen, oziroma ga rešujeta Kitajska in Japonska kar naprej in pogubljata na tisoče in tisoče svojih ljudi. Kitajsko-japonski spopad je dobil oblike velike vojne. Na vsako toliko časa se preliva tam kri tako grozovito, kakor se ni prelivala niti v svetovni vojni. Glavni poveljnik japonskih čet v Mandžuriji general Mori je izjavil pred Društvom narodov, da bo v enem mesecu napravil konec tem spopadom s tem, da bo zasedel vso Mandžurijo in jo osvojil, če Kitajci ne umaknejo svojih čet. Kitajci se pa na vse to izzivalno smejejo. Potemtakem je pričakovati še hudih bojev. Kitajska je velika in odporna. Ondi neprestano vre. Preko štiri sto milijonov njenih prebivalcev je v neprestani napestosti. Nikjer na svetu ni toliko bede in lakote kakor na Kitajskem, in to je tudi vzrok, da se meščani radi bore, da lahko plenijo. Močna in velika, temperamentna in razumna Kitajska išče instinktivno svojega pravega izraza, svoje prave vrednosti, svoje svobode in neodvis-

nosti, zato se tudi vojskuje. Kitajska se bo še dolgo vojskovala, ker ji to narekuje njena grandioznost. Modri Gandi tu ne bo veliko pomagal. To vprašanje rešujejo tanki, topovi, mitraljeze, bombe, zrakoplovi, dušljivi plini in drugi moderni silni pomočki moderne vojske.

Paradokсно je za nas Evropce, da se uporabljajo na kitajsko-japonskem bojišču tako moderni in popolni pomočki za pobijanje, kakršnih ni bilo videti ne na solunski ne na zapadni fronti v svetovni vojni. Odkod je dobila Kitajska vse to? Pravijo, da so vsi topovi, mitraljeze, tanki in zrakoplovi sistema ameriških in evropskih tvornic orožja in da imajo celo njih znamke. To kaže drugi paradoks: ameriško-evropska akcija za mir in razorožitev. Sicer pa, kdo ve, morda prinese prav to Kitajski civilizacijo! Naj se že konča vojna z Japonsko tako ali tako, Kitajska se bo še naprej vojskovala — sever in jug!

Tako utegne dobiti japonsko-kitajsko klanje podobo velikega kulturnega spopada, v katerem sta trčila dva velikanska vala ljudi, nazorov in temperamentov v preračunjeni borbi za prevlado drug ob drugega. Na oceanu brezmejnega kitajskega cesarstva sta ta dva vala že od nekdaj označevala usodo Kitajske. Sever in jug: psihološki problem, temperament. A neki učenjak je rekel, da politika tudi ni nič drugega ko vprašanje in spopad temperamentov.

M e h a n i z e m ž i v i h b i t i j

Telovadec med skokom v daljavo in preskokom čez konja.

Vsako živo bitje ima svojo posebno dinamiko, ki se s sedanjimi modernimi aparati, ki jih imamo, lahko posname.

Pri človeku prav tako kakor pri živalih ustreza pri skakanju, plavanju, letanju in celo pri navadni hoji vsak gib gibu stroja. In zato je napačno mnenje, da mi te gibe poznamo in da jih celo lahko porazdelimo v skupine, kakor to delajo na pr. vsi učitelji telovadbe.

Do leta 1878. so mislili, da vedo, kako konj dirja in v kakšnem redu in ritmu meče svoja kopita. A prav tedaj je prišlo ameriškem učenjaku Edvardu Meibridgeu na misel, da je postavil na nekem hipodromu celo vrsto fotografskih aparatov (24 po številu), in sicer vse v enaki oddaljenosti. Zaslonka na aparatu je bila privezana za konec, ki je bil napet čez dirkališko progo. Med dirko je konj potrgal te konce, zaslonke so se odprle, in tako je dobil Meibridge okoli dvajset posnetkov konja med dirko. Te slike, nanizane druga za drugo, so bile prvi kinematografski film. In ta prvi film je pokazal, da niti jezdec niti živinozdravniki niso natančno poznali ritma, v katerem dirja konj.

Rudimentarna analiza Meibridgejeva se lahko čisto dobro obrne na človeka, a na ptico na primer ne. Zakaj izmed vseh gibov, ki jih dela živ organizem, je mahanje s perotmi najbolj misteriozno.

Jules Mare, znameniti francoski zdravnik, čigar stoletnico smrti so nedavno slavili, se je ukvarjal s temi vprašanji na pobudo nekega svojega ameriškega tovariša. Napravil si je aparat, s katerim je opazoval žival v vseh njenih gibih, tudi najhitrejših. S tem svojim aparatom je analiziral hitro letanje lastov in kroženje sokola.

Leta 1890. je Jules Mare konstruiral svojo «fotografsko puško», ki je v enem samem objektivu kondenzirala raztreseni Meibridgejev mehanizem. S tem aparatom se je dalo napraviti dvanajst zaporednih posnetkov, razširjenih kakor pahljača. Vendar niso mogle posnete ptičje peroti pokazati preletene distance med vsakim posnetim zamahom s perotni niti brzine letanja.

Po dolgih poizkusih je Mareu uspelo, da je konstruiral svoj «kronofotograf». S tem aparatom se dajo posneti sukcesivni položaji istega predmeta na

istem klišeju. Na ta način je omogočena popolna analiza v času in prostoru.

In tu se pričinja učena metoda Mareova s fiziološkega stališča.

Ta kronofotograf je imel tudi bioskop. Dovolj je bilo, da je pred objektivom defiliralo toliko plošč, kolikor jih je bilo posebej posnetih, in sicer v ritmu zapiranja. Zaporednost teh klišejev je dala potem — pravi film.

Mareov film je bil iz celuloide. Občutljiv trak, navit na vretence, se je odvijal z isto brziho pred objektivom, ki se je v preciznem ritmu odpiral in zapiral.

Vzdigovanje noge iz ležečega položaja in razdeljeni telovadni korak.

To je bila Mareova metoda. Poglejmo zdaj današnji kinematograf, ki se je razvil iz primitivnih in znanstvenih ciljev kronofotografije.

Meibridge je razkril misterij konjskega dirjanja. S svojim kronofotografom je Mare razčlenil paradoksalne gibe mačke, ki jo je zagnal v zrak. Ta kronofotograf ne kaže, kako se mačka vedno ujame na noge, ampak kaže vse operacije, s pomočjo katerih mačka vedno pogodi svoj položaj na osnovi svojih principov, ki so natančnejši od tistih, s katerimi hočejo nekateri dokazati nemogočnost tega dejstva.

Po zaslugi Francoza dr. Magnana in njegovih sodelavcev se da z današnjim filmom izmeriti šestnajst zaporednih položajev lastovice, ki jih ona zapovrstjo zavzame v eni sekundi.

Skok v višino, posnetek v vseh peripetijah.

Ta metrski aparat izvira iz primitivnega Mareovega kronofotografa. Ta aparat mora biti nepremičen, medtem ko telo med gibanjem difilira med objektivom in temnim ozadjem.

Ko bi hoteli ta aparat priklopiti aeroplanu, bi se ne dali delati posnetki, ker aeroplan ne more leteti med zidom in objektivom. Zlasti bi se ne dalo posneti padanje. V tem primeru bi se bilo treba povrniti k Mareovi «fotografski puški», s pomočjo katere se ptica — v tem primeru aeroplan — lahko vizira in spremlja v letanju.

Tudi francoski učenjaki so izumili način, po katerem lahko posnemajo vse zaporedne dinamične gibe živih bitij. Ta «kinematografska mitraljeza» je napravila tudi posnetke, ki jih mi prinašamo.

Frédéric Mauzens:

Živa blagajna

Iz francoščine prevedel dr. A. Debeljak

XXI.

(Konec.)

5. svečna. V Dawsonu smo, v izvrstnem hotelu «Regina», ki je malodane palača. Predvčerajšnjim smo prišli od Izgubljene kolibe. Dva prsta na desni roki sta mi zmrznila in

vse je kazalo, da jih bo treba odrezati. Da smo imeli na mestu ranocelnika pri sebi, bi bil stvar takoj opravil in jaz bi bil knjakec s tremi prsti na desnici. Na srečo jih ima še zmeraj pet. Ozdravel sem. Ali šele danes se morem zopet lotiti pisanja.

Nismo se bili še udomili v «Regini», ko je Trévol odšel in vzela s seboj Kleofeža, ki naj bi mu bil za tolmača, da bi odposlal dolg podmorski telegram. Naslovnik oziroma naslovnico ste že uganili...

Ko sem odšel tudi jaz z Ivono in Davisom, da bi si ogledal mesto, so nas domala na vsak korak ustavljali ljudje, hrupno pozdravljajoč mojega tovariša, zlasti pa mene, ki so me imeli za Elzearja Philiberta, o katerem so sodili, da je umrl na vzhodu. To je bilo le nadaljevanje presenečenega sprejema, ki sem ga bil deležen v hotelu, čim sem stopil v vežno dvorano, polno Jukoncev. Da bi se ognil razlagam, ki bi bile predolge in tudi nespametne, dokler ni bila koncesija za rudnik pravilno priznana, je Davis na kratko prestregel vse čestitke, rekoč:

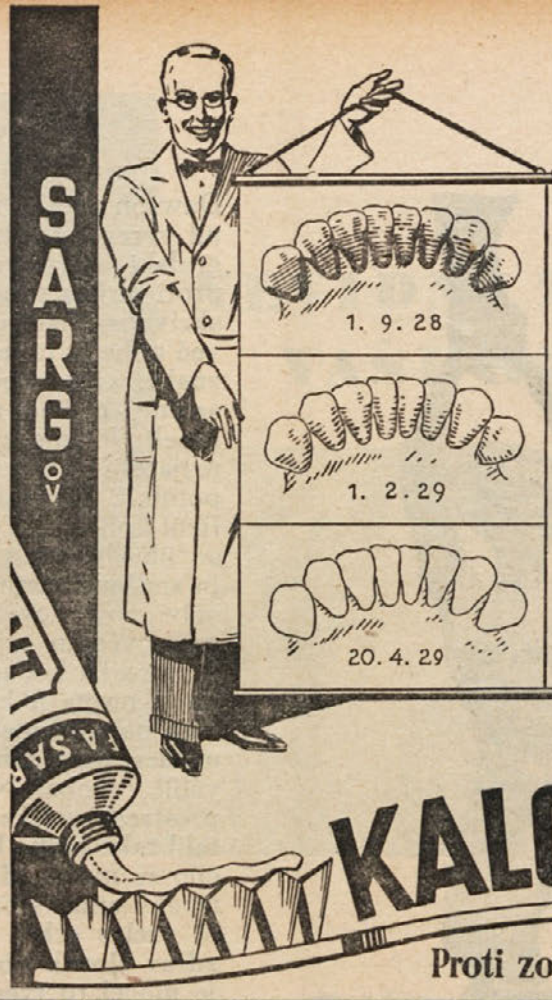
«Da, posrečilo se nama je, da sva ga spet našla tamkaj, toda v prav žalostnem položaju. Padel je bil na glavo in poslej dodobra pozabil angleški jezik. Sedaj govori in razume le še svojo materinščino, francoščino...»

Včeraj se je vršil neobičajen obred. S samim Kleofežem Tailleferom sem šel v Eldorado, razkošen in obenem sumljiv bar. In ondi sem se nad eno uro rokoval z razbojniki, baš onimi, ki jim je Elzear Philibert obljubil pet tisoč dolarjev nagrade, če bi umorili Harrodsa in Davisa. Novica o povratku petičnega Kanadca se je bila raznesla po mestu in vsi zaplotniki in zakotniki, ki jih je bil podmitil, so se kajpada zgrnili v ta Eldorado, najljubše gostišče njihovega odličnega klienta.

Izdajajoč se za mojega zaupnika je Kleofež potihoma pripovedoval pesjanom bajko o mojem padcu ter razlagal, da ne more biti več besede o borbi proti mojima bivšima zoprnikoma. Kot odškodnino za trud teh podplačanih morilcev pa jim je razdelil po pet sto dolarjev. To se pravi drago plačati mir nas vseh, ali bodoči gospodarji Izgubljene kočice ne gledajo na denar.

6. s v e č n a. Danes me je Harry Davis oficijsko prosil za roko moje varovanke, Ivone Lousteaujeve. Storil je to v klavrni francoščini, jaz pa sem mu odgovoril v nič manj jadni angleščini.

Zaročenca kar žarita od blaženosti. Menda ne mislita kdo ve kaj na številne milijone, ki jih dobita za svoje gospodinjstvo. Za njiju mislim pa jaz na to. Ne sme se reči, da bi bila

Niti 8 mesecev

V tem kratkem času je bil z redno uporabo Kalodonta v enem težkem slučaju zobni kamen popolnoma odstranjen. Samo Sargov Kalodont vsebuje učinkoviti dodatek proti zobnemu kamnu (Sulfuricinoleat po Dr. Bräunlichu). Tako si more sedaj vsakdo ohraniti zdravje in lepoto zob.

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

to ženitev iz stanovskih ali imovinskih ozirov. Ljubita se že od sile, bila sta že čisto svoja, ko je ljuba malčica smatrala mladeniča za strahotnega rokavnjača in je vrli fant videl v njej varovanko, pastorko, zarotnico zlohotnega malopridneža...

7. s v e č n a. Kar tako brez namena sem vzela svoj zapisnik v roke. A kaj naj pišem vanj? Vse se mi zdi neslano za nečuvnenimi dogodki zadnjih dni. Menda bo najbolje, da kar tu sklenem svojo pripoved.

Dostavek.

Sedaj sem v tisti vili ob Bineaujevem bulvaru, kjer sva se pred letom z Ivono na večer zagrabila... Novoporočenca sta jo hotela na vsak način kupiti in jaz stanujem z njima.

Radovednost nas je gnala, da smo poizvedovali v Québecu o Elzearju Philibertu. V resnici mu je bilo ime Elzear Stroomblik, kakor je kazal krstni list v njegovi listnici. To krstno ime, edina res kanadska reč, ki jo je imel na sebi, je dobil od botra, rojenega v tej lepi deželi. Radi ohodkov s pravico, ki je na nevspečen način obnarodila priimek Stroomblik, se je prelevil v Philippa. Že dolgo, poprej nego se je nastanil v Klondiku, ga niso več klicali drugače kot tako. Stroomblik je bil le še v uradnih listinah kot ta rójeni list, ki si ga je bil po vsej priliki omislil zato, da bi ga priložil svoji prošnji za rudniško koncesijo.

Pa bodi Stroomblik ali Philibert, vse to mi ne pove, kako je umrl.

Palavicini: Deklica z otoka.

Stoprav pred nekaj tedni smo zvedeli.

Meseca julija je četa delavcev, ki so odhajali iz Dawsona k Izgubljeni hišici, v grapi, kamor smo se Harrods, Aglaé in jaz skoro prekopicnili, opazila sani ter pasja okostja, obešena na pečine. Bila so že tam, ko smo mi vihrali mimo, toda sneg jih je pokrival. Pristisniti je moralo toplo junijsko solnce, da jim je raztopilo mrtvaški prt. Neki moški so zlezli doli v prepad. Eden od zabojev, ki so se peljali na vozu, je bil zahomotan za bakreno sanišče. V njem so našli zemljevid Klondika, ki je imel v kotu podpis Elzearja Philiberta, in zbirko takih instrumentov, kakršne sta Harrods in Davis sama vzela na svoj pohod, da bi izmerila prostor rudnika.

Drama se je vzpostavila sama po sebi.

Čim se je odkrižal svojih protivnikov, zavedenih na krivo sled, se je Elzear Stroomblik odpravil v Klondik — skozi New York in po Kanadski železnici, saj njemu ni bilo treba skrivaj voditi ujetnikov. Dospel je v

Dawson precěj pred nami. Toliko da si je kupil vprego, zalog in potrebno orodje za topografski načrt, pa se je na vso sapo zapodil proti tajinstvenemu vzhodu, čigar največja skrivnost, namreč *Lost Cabin*, zanj ni bila več nobena tajna, kajti v žepu je imel slavne znake, ki ga bodo naravnost tja vodili. Nesrečnež ni imel nikogar, da bi se bil nanj zanesel. Nobenega Taillefera ni poznal. Njegovi prijatelji so bili zgolj ljudje, ki bi ga bili takoj potolkli, kakor hitro bi bili dospeli k Izgubljeni kolibi... Torej je sam drčal na saneh, ki so jih vlekli psi divji kakor volcje po ledeni in sneženi pustinji... Moj dvojenec mi je bil očitvidno istovetnjak edinole po telesu. V нравstvenem oziru pa je bil iz čisto drugačnega testa. Jaz sem pošten, kolikor me je pod kapo, on pa je bil podlež. In drzovit je bil...

In na nevarnem okljuku (ki malo da ni bil usoden nam samim) so se psi in potnik zavalili v globel. Nesrečnež se je po vsej priliki prestregel na kaki štrlini, sicer bi se bil skotalil tako nizko kakor živali in kola. In posrečilo se mu je, da se je skobacal od tam, a z izpahnjem stopalom. Zlesti tja do sani, da bi vzel s seboj živila, ne bi bil poskušal ni zdrav človek ob tolikšnem snegu. Tem manj je mogel to tvegati starček, sicer nenavadno dobro ohranjen, vztrajen in odločen, a vendarle starček, ki ga je še po vrhu izpahnitev hromila. Neustrašno je lezel precej milj daleč in iskal doseči znano zavetje, namreč bajto, kjer je bil preminul mož Izgubljene hišice... In s kakšnim naporom, s kakšno muko se je privlekel do nje? Toda skrajni napor njegove volje ga ni privedel dalje ko do praga, kjer je obtičal izčrpan dva koraka pred durmi, in

Prof. France Kralj: Sejalec.

NEVIDNA ZAŠČITA VAŠE NEŽNE KOŽE

Volna in svila varujeta Vaše telo mnogih nevarnosti vlažnega in mrzlega vremena. A Vaš obraz? Dajte tudi njemu zanesljivo zaščito — Elida Creme de chaque heure! S svileno nežno tenčico pokrije kožo . . . jo varuje in neguje . . . a Vi ste lepa v kljub dežju in neurju!

ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE

mraz ga je naglo prevzel . . . Ako je v onem trenutku snežilo, je v smrtni uri gledal, kako se polahko tke mrtvaški prtljaj po njem . . .

Osnovala se je mogočna družba za izkoriščanje rudnika. Uradno se nazivlje «Ivona», toda Jukončani jo baje po domače imenujejo *Lost Cabin Mine*. Nič ne de. Glavna stvar je njen donos. Daje pa več, ko se je pričakovalo . . . Godfrey Harrods vodi podjetje. Pomaga mu Kleofež Taillefer. S finančno stranjo se ukvarja Harry Davis ter ima nadzorstvo nad vsemi poslovalnicami v New Yorku in Parizu. V tem trenutku živi v Parizu. V nekaj tednih se odpelje v New York in midva z njim. Prihodnje poletje pa bomo prebili v Klondiku, kar bo drugače imenitno, kot če bi ga v Engadinu.

Moja varovanka je spravila v naše pariške urade vse svoje nekdanje drugarice iz Mučeniške ulice.

Prikupnima apaškima redarjema, Albertu Mesnilu in Juliju Fortinu, smo posodili denarja. Prvi si je kupil mlekarsko trgovino, drugi pa sadjarnico.

«To je več vredno kakor vlomilstvo . . .» sta mi zaupala, ko sta bilo posebno dobre volje. «Ljudje vam prinašajo svoje pare in govoré: .Klanjam se! Tako gre kakor po maslu.»

Pa Trévol? Ko so ljudje spoznali, da je bil zares ugrabljen — in še v kakšnih gorostasnih okoliščinah! — je vse vrelo po Parizu. Ko smo se izkrkali iz brzoplovke *France*, s katero smo se vrnil iz New Yorka, so nas poročevalci velikih dnevnikov prestolnega mesta čakali v Havru in slednji je imel od svojega ravnatelja pooblastilo, da si zagotovi prihodnji roman slovitega pisca.

«Damo vam, kolikor zahtevate, dragi mojster», je dejal eden njih. «Ako imate že kaj pri roki, kar bi mogli začeti priobčevati koj ob vašem povratku, plačamo dvakratno ceno . . .»

Trévol je na mestu podpisal pogodbo. Neko stvarco pa je že imel pripravljeno: star obležanec ali «špeh», ki je obtičal v malem stanovanju Montmartskega predmestja. Ta rokopis, ki mu je vrgel mnogo več zlata, nego je tehtal, mu je dotipkala Lucija Blanchardova,

Spomladanske novosti za
obleke, plašče in kostume

*A. & E. Skabernè
Ljubljana*

Materina sreča!

Zdravi otroci so materina sreča, a najbolj zdravi otroci so tisti, ki jih matere same doje.

Materino mleko je tako sestavljeno, da dobiva dete iz njega največ redilnih snovi, tudi ni v njem klic, ki bi mogle povzročiti boleznih slabe prehrane. Materino mleko je najzanesljivejša osnova za zdravje deteta!

Nekaj tednov pred porodom bi morala vsaka mati stalno uživati

OVOMALTINE

ki zvišava količino in popravlja kakovost mleka.

Ovomaltine je okusna, zdrava, naravna, koncentrirana hrana, ki se dobiva na poseben tvorniški način na osnovi znanstvenih izkustev iz slada, svežih jajc, svežega mleka in kakava. Za odlično delovanje Ovomaltine jamči dolgoletno izkustvo in znanje najbolj znanih avtoritet znanosti. Temu proizvodu ni nič enakega, gotovo pa ne med navadnimi mešanicami kakava in drugih poceni stvari, ki prihajajo na trg pod najbolj zvočnimi imeni in praznimi obljubami.

Ovomaltine se dobiva po vseh lekarnah, drogerijah in boljših delikatesnih trgovinah po Din 16— mala škatla.

Dr. A. Wander, d. d. Zagreb.

danes gospa Trévolova. In kesneje je izjavila, če bi njen mož zaslužil tri sto tisoč frankov na leto, da ne bo imel nikoli druge strojepiske kot njo.

Ne vem, kaj bi še povedal. Te vrstice pišem v salonu na mizici, okoli katere smo imeli dolg pomenek Trévol, Ivona in jaz na večer najinega prihoda v tajinstveno vilo. Skozi okno, pri katerem sem se nastanil, vidim brosnaste sohe, o katerih se mi je neki večer zdelo, da se gibljejo...

Viktor Pirnat: **Gorjanski hajduki**

Nekako sredi med Ljubljano in Zagrebom ob jema zelena Krka razorane pečine ljubke dolenske metropole Novega mesta. Edinstven je njegov položaj sreli valovite pisane doline, sredi tajinstvenih gradov, veselih goric, temnega Roga in skrivnostnih Gorjancev. Mogočna njihova krivuljasta kulisa zapira pogled proti jugovzhodu.

Tam onstran gorjanskih robov je Žumberak, tiha deželica sredi med Krko in Kulpo, visoko nad njunima dolinama, daleč od svetnega vrvenja.

Ponosen rod biva v njem. Po njegovih žilah se pretaka kri neustrašnih in najbolj zakletih sovražnikov Turka. Potomci silnih čuvarjev granice prebivajo tam, potomci slavnih Uskokov. Kakor so bili njih predniki neugnani, tako tih in miren je sedanji rod. So pač drugi časi; tedaj je bila vojna, sedaj je mir.

Vrata so se odprla. Sluga mi nese večerne novine na srebrnem krožniku... Ah! to je edina stvar, ki mi nekoliko kvari vso to srečo... Ivona želi na vsak način imeti služinčad, tako izurjeno kakor številno... Pri vsem tem pa je čitala Chez les autres in La boniche Vincenta Briona!

Pa naj si bo! Poglejmo borzo...

Delnice, ki jih je Ivona izdala po pet sto frankov, so zrastle danes na 1975.

Dobro gre.

Velike so bile slobodščine in privilegiji, ki so jih Uskoki dobili v teku stoletij od svojih vladarjev. Pa je bila Vojna Krajina leta 1746. zaokrožena in razdeljena na kapetanije in regimente, Žumberčani so bili izenačeni z ostalim prebivalstvom. To je mnoge pognalo med hajduke.

Divji predeli nepoznanih Gorjancev so jim nudili dovolj varnih skrivališč. In plenili so z redkimi izjemami le tam, kjer se je malo poznalo, po gradovih, župniških in samostanih. Vodil jih je najizkušenejši in najhrabrejši hajduk, ki so mu rekali «harambaša» in se mu brezpogojno pokorili. Postopali so vedno previdno in po načrtu. Kri je tekla le v sili in obrambi, najrajši so opravili vse z zvijačo. Od Kočevja do Brežic to in onstran Gorjancev so vznemirjali deželo.

Med Novim mestom in Kostanjevico, drobno uro hoda od ravnega št. Jerneja, se stiska pod Gorjance, ali bolje, sili v njih bregove podgorska vas Gorenje Vrhpolje. Ime vasi samo označuje njeno lego. Že prilično visoko nad širnimi šentjernejskim poljem je. Cerkevica svetega Urbana poravno mežika iznad koč in izza drevja, mogočna «turška lipa» hira v njeni bližini, doli ob gorjanskem potočku pa ropoče žaga, stara nad sto let, priča krvavih dogodkov sredi tople avgustove noči leta 1829.

Skoro neizpremenjeno je poslopje nekdanje «grenčvahtne kasarne», graničarske vojašnice, prav za prav finačne stražnice, sedanje pleterske žage ob vhodu v lepo in globoko sotesko Kobiljo, ki se zajeda noter pod Pirčev hrib ali Špilarjevo špico, kjer že paso in kose žumberčani. Tam doli v podnožju in deloma po obronkih skrivnostnih Uskoških gora se je v omenjeni noči razlegalo prasketanje pušk, odmevala je divja kletvina in se širil jok preplašenih žensk in otrok.

Po vrhuncih to- in onstran doline so plamteli kresovi. Sovražnik je v deželi. Kakor v turških časih. V nevarnosti je imetje in življenje. In kdo ve, kje so sedaj ti prekleti hajduki! Zato pozor! Pred dnevi so se nenadno prikazali pri Veliki vasi, napadli kneza Auersperga, ga ranili in oropali, potem pa prav tako skrivnostno spet izginili v svoja gorjanska zatišja. Bog zna, če ne štejejo sedaj svetlih novcev gori v cerkvi svetega Miklavža na Gorjancih, morda dele plen še više gori pri sveti Jeri. Kdo bi si upal zdaj na Gorjance? Morda pa vpadejo, kakor je njih navada, spet kam v podgorsko obližje? Obetajo že dolgo.

Vsa krška dolina je bila na nogah. V št. Jerneju so zvonili kakor ob žegnanju. Tam zvone sicer tudi danes še zelo radi in mnogo, ta navada je že stara; tisti dan je bila nedelja, prejšnji dan Veliki šmaren, zvonili so že tretji dan skoro venomer, da so že vse cerkvene sosede prav pošteno bolela ušesa. V nedeljo zvečer pa vendar ne zvonijo z vsemi, če ni kaj posebnega. Bo že kaj takega, ko gore po gorah grmade.

«Tlačani vkup!» Zvonovi so jih klicali in pozivali na obrambo župnišča, ki je imelo tedaj še graščinsko veljavo s kopico zemljišč, tlačanov, desetino in podobnih prednosti. Župnišče je bolj nalikovalo utrjenemu gradu kakor miroljubnemu domu dušnih pastirjev. Obkroženo je bilo z globokim jarkom, ki ga je polnil v bližini tekoči potok. Trdnjava. Pa se je Uskokov le bala. So že čez drugačne ovire preplezali. In št. Jerneju so že dolgo gorki.

Nervozno je meril svojo delovno sobo postarni župnik Martin Rak. Novomeško posadko je prisilil za varstvo, mrači se, pa se prerivajo le kmetje po dvorišču in pred cerkvijo. Oborožili so se s sekirami, krampi, kosami in podobnim. In nabralo se jih je lepo število. Do tri sto.

Pa se je slednjič prikazala četa vojakov v belih suknjah, visokih kapah in z dolgimi puškami. Vaščani vkup kakor ob sejmu. Malo prej so bile še vse hiše zaklenjene, okna zastrta, ljudje so se pogovarjali skoro šepetaje. Zdaj so brez skrbi. Moškim so se pridružile še žene z otroki in vse je zalagalo žejne vojake z jedačo in pijačo. Saj bodo branili nje in njih domove.

«Le pijte, fantje! Prej bo Vlahov zmanjkalo ko našega cvička!» Poliči so kar vreli iz vseh hiš. Z vsakim je naraščala korajža.

Stotnika in njegove častnike je gostil sam župnik Rak. Pomagal mu je njegov kaplan Frano Kramer. V opisu svojega življenja in delovanja, ki ga je po njegovi smrti izdal stolni kanonik Karel Klun v Ljubljani 1893. leta, omenja tudi ta dogodek.

Luna je ravno posijala v farovško obednico, ko vstopi vojak in javi poveljniku, da se čuje v smeri Gorjancev streljanje.

Vse hiti k oknu in prisluhne. Tudi množice pred cerkvijo in na trgu molče ko grob in napejajo ušesa.

Vse mirno. Le potok žubori mimo župnišča, tam zadaj med jelševjem zaskovika sova, mimo okna pa plahutne netopir, da se kaplan nehote zdrzne.

«Prenapeto pričakovanje in Vaše vino moti moje dečke!», pomodruje stotnik in sede za mizo. Ostali za njim. Pa se pogovor ni hotel razviti kakor prej.

Najmlajši vodni častnik se odstrani, da pogleda po vojaki. Kmalu se vrne in z njim zasopljen kmet iz Vrhpolja, ki ves zbežan jeclja, da so roparji v vasi, da bodo vse pokradli in poklali. «Grencarji» so mrtvi, je trdil, vas prazna, ker se je vse razbeglo v goro in po polju. Bošnjakov, prekletih Vlahov, je najmanj sto, je zatrjeval. Prej več kakor manj.

«Čez eno uro bodo lopovi že viseli!» grozi stotnik, vstajaje od mize.

V zvoniku ponovno nabija zvon, okna se odpirajo in zapirajo, vežni zapahi zabijajo. Ko pride gospoda pred cerkev, se gnete le še nekaj kmetov med belimi suknjami.

«Kje so kmetje?» se zadere župnik, oziraje se po preplašenih skupinah.

«Zbežali so, gospod», se začuje ponižen glas izpod zvonika.

«Zbežali? Kdo jim je to dovolil, kdo jim je to ukazal?»

«Strah, gospod župnik», pripomni kaplan.

«Hajdi ponjel», mahne župnik in četica zvestih tlačanov jo urno ubere, da se več ne vrne. Življenjski nagon je pač večji ko strah pred valptovim bičem.

Nervozna se duhovna gospoda ponešata med vojake. Tudi med temi je bilo kaj malo junakov. Nekam počasi so si natezali pasove in natikali dolge bajonete na puške, ki so jih napolnili, čakaje povelja za odhod.

Kaplan Kramer pristopi k dolgemu korporalu: «Čemu se bojite?» ga vpraša.

«Nerad bi izgubil življenje zaradi teh pote-puhov!», je odgovoril.

Častniki stoje ob župnikovem vrtu v živahnem pogovoru.

«Trobentač!» pozove stotnik. «Zatrobi „Pozor!“ in pihaj nato „Na nož!“ dokler ne dobiš drugega povelja!»

Častniki zavzemo svoja mesta ob vodih.

«Pozor!»

Trobentač se napenja, častniki kriče in med hučnim «ta — tata, ta — tata» zadoni salva osemdesetih pušk, da so popokale vse šipe v bližini.

«Stoj!»

Tromba odneha.

«Za božjo voljo, gospod stotnik, kaj pa počenjate», se nemiren pikro čudi župnik Rak. «Saj boste preplašili hajduke, preden jih najdetel!»

Spomladansko zdravljenje.

Pomlad se bliža in popki se že polagoma odpirajo. Zdaj je čas, da začne človek misliti na zdravje, zakaj s krvjo je tako kakor s sokom v rastlini, tudi kri mora prenesti večjo akcijo cirkulacije, ki ima lahko težke posledice. Zato je treba očistiti telo škodljivih snovi, ki so se nabrale v njem.

Treba mu je novih in oživljajočih sokov, da ga naredimo odpornega in zdravega. V ta namen je najboljšo naravno zdravljenje z zdravilnim „PLANINKA“-čajem, ki je pripravljen po večini iz planinskih zdravilnih zelišč. Dolgoletna izkustva potrjujejo, da je zdravilni „PLANINKA“-čaj, ki ima v sebi preizkušene in zdravilne sestavine, najboljši in edini regulator za čiščenje in obnavljanje krvi. Zdravilni „PLANINKA“-čaj uničuje bolezenske klice, filtrira kri in stori, da lahko in pravilno kroži, zato popravlja ves organizem. Zdravljenje z zdravilnim „PLANINKA“-čajem, ki naj traja 6 do 12 tednov, deluje posebno dobro pri vseh tistih, ki jim želodec slabo prebavlja ali so zaprti, ki jim čreva slabo delujejo ali so napeti, ki imajo omotico, ki so bolni na mehuru ali trpe na hemoroidih, ki imajo oslabele ali zamaščeno srce, ki so bolni na jetrih, ki imajo nervozo ali ki jim živci nagajajo. Zdravilni „PLANINKA“-čaj pospešuje slast in deluje posebno dobro pri arteriosklerozi in zasluzenju pljuč. — Zahtevajte v lekarnah samo pravi

„PLANINKA“-čaj Bahovec,

ki se ne prodaja odprt, ampak samo v izvornih plombiranih zavitkih z napisom proizvajalca:

Lekarna Mr. ph. L. BAHOVEC, Ljubljana.

«Le nikake nervoznosti, prečastiti! To je bil samo poziv na korajžo!» se smeje stotnik in da znamenje za odhod.

«Veliko sreče vaši korajži!» pristavi kaplan, čigar glas pa je utonil v ropotanju bobnov in bučanju trobent sovražnika zasledujočih vojakov.

«Junaki, junaki!» je godrnjal po stopnicah si volasi župnik in se zaklenil v vrhnje sobe.

Drugi kaplan se je bil med tem vrnil od oddaljenega bolnika in skupno sta se sedaj posvetovala mlada duhovna gospoda, kako in kaj.

«Ti norci nam našeno hajduke še na vrat!» razmišlja Kramer.

Skleneta, da se skrijeta v skedenj, in naročita celkovniku, kod naj ju išče, če bo sila. Zarila sta se v najgloblje seno, nekaj časa še prisluškovala ropotanju bobnov, trobentanju in prasketanju pušk, jezeč se na bojzljivega poveljnika, kmalu pa sta onemela. Njunjo globoko hreščanje bi bilo prepadilo tudi najbolj junaškega hajduka...

Kaj se je bilo med tem zgodilo na Vrhpolju?

Kot zadnja vas pod mejnimi Gorjanci je imelo Vrhpolje svojo mejno stražnico — grenvahtno kasarno — ki je bila nastanjena v Rangusovem mlinu, doli ob slikoviti Kobilščici. Ti graničarji — grencarji — so bili prav za prav obmejni financarji, ki jim je bilo preganjati kontrabantarje, tihotapce. Drugo varstvo so tvorili onstranski žumberški Uskoki. Vrhpoljska obmejna finančna posadka je štela tri može.

Četudi je bila noč 16. avgusta 1829. leta nekam burna, zvonjenje, kresovi, so ti trije mejni varuhi kaj mirno sedeli za mizo in kvartalali. Saj so opoldne izvedeli, da so hajduki nekje na Kočev-

skem. Po zraku jih menda pač ne bo sem pod Gorjance.

Pa nesreča navadno pride, kadar se je človek najmanj nadeja.

«Roparji, roparji!» se je razlegnilo v tiho gorjansko noč in pod graničarsko vojašnico je nenedoma počilo nekaj strelav. Možje skočijo po puške, med vrati pa že zadenejo na dolgopetega Piera Susa, glavarja hajduške čete. Rdeč plašč mu je ovijal sloko postavu, ki je morala nositi nekako štiri križe, glavo mu je pokrivala rdeča kapa, izpod katere se je bliskalo dvoje lokavih oči. S samokresom v roki je trčil na graničarja Rutarja in ga s strelom podrl. Odrinil ga je od vrat in skočil v vežo. Zablislilo se mu je pred očmi, a strel ga je zgrešil, pač pa se je za njim hiteči komaj dvajsetletni hajduk v turški obleki zgrabil za ramo.

Roj Turčinov se je zrinil v hišo. Pripominjam, da so se uskoški hajduki na svojih roparskih pohodih kaj radi odevali v turške pisane halje, natakali nase široke njih hlače in pokrivali rdeče njih fese. Tudi obraze so si večkrat pomazali. Potem ga pa išči in spoznaj!

Zrinili so se v hišo. Vsi starejši, brkati, le en mladič je mahal s handžarjem, medtem ko je ranjenca tovariš krvavečega stisnil v kot.

Drugi graničar je bil takoj razorožen, korporal šefar pa je skočil skozi okno tri metre globoko ter v splošni zmedii ušel. (Konec prih.)

Najboljše angleško blago za obleke itd. si nabavite v specialni trgovini NOVAK, Ljubljana, Kongresni trg 15.

O čem nima mož nobenega pojma.

O ženski intimni toaleti. V svoje ženske zadeve ne pustimo, da bi se vmešavali naši možje. Za dnevno izpiranje skrbimo same, ker je to za naše zdravje nujno potrebno. Da pa uničimo škodljive snovi, uporabljamo pri irigiranju

SANOFORM.

Navodila o pravilni uporabi so priložena vsaki steklenici. V vsaki lekarni in drogeriji ga dobite.

Lahko pa naročite Sanoform pri Chemotechni, d. z. o. z. v Ljubljani, Mestni trg št. 10 (Skabernetova hiša) na dvorišču.

Originalna steklenica ima znak:

Nove knjige

Te dni je izšel v založbi Tiskovne zadruge I. del «Prigod Davida Balfourja», roman «Ugrabljen», ki ga je napisal eden največjih novejših angleških pripovednikov, Robert Louis Stevenson.

Roman se odigrava v dobi velikih škotskih uporov v prvi polovici 18. stoletja. Mladi David Balfour, ki ga hoče oslepariti za dediščino bogati, a skopušni stric Ebenazar in ga zato proda v tujino, doživi na svojih blodnjah po morju, škotskih zalivih, otokih, gorah, gozdovih in močvirjih s svojim prijateljem škotskim upornikom Alanom Breckom nešteto mučnih dogodb, dokler naposled ne prisili prekanjenega sorodnika, da mu izroči bogato posestvo.

Po tradiciji gre romanu vsekakor podnaslov «pustolovski roman», po psiholoških vrlinah pa ga moramo

Spoštovana gospa!

Toplo solnce oznanja skorajšnjo pomlad. Še kratek čas in sredi zelene narave bomo.

Odložili bomo težke zimske suknje ter si nabavili spomladanske plašče in lahke obleke. Poskrbel sem prav posebno za Vas, da Vam bom mogel postreči z blagom, ki bo ustrezalo Vašemu okusu, dobri kvaliteti in primerni ceni.

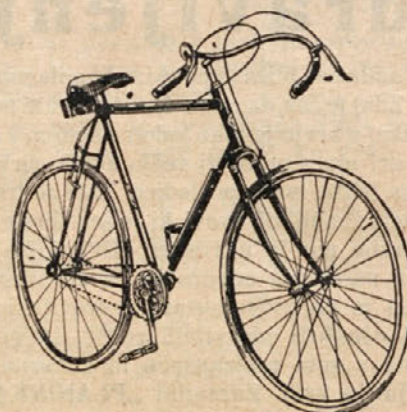
Prosim Vas, obiščite me. Pokažem Vam svojo novo zalogo brez vsake obveznosti do nakupa.

Z lepimi pozdravi se Vam priporoča

vdani

A. ŽLENDER
manufakturna trgovina
LJUBLJANA
MESTNI TRG ŠTEV. 22

Z novim kolesom za Veliko noč

Prvovrstna ženska, moška in sportna kolesa v veliki izbiri pri

«Tehnik» **JOSIP BANJAI**
Ljubljana, Miklošičeva c. 20
palača Okrožnega urada

Velika zaloga vsakovrstnih gramofonov!

vporediti največjim umetninam tega žanra. Prevajalec Vladimir Levstik je z izredno tenkoslušnostjo preli v slovenski jezik tudi najskrivnostnejše stilistične fineše, tako da je knjiga tudi v tem oziru na višku. Prepričani smo, da bo delo zaradi mikavnosti snovi in lepe opreme postalo ena najdragocenejših in najbolj priljubljenih ljudskih knjig.

Orthochromatične in panchromatične ploče so zadnja leta vedno bolj priljubljene. Zato je tudi rumenica vedno bolj potrebna. (Z navadno pločo, ki je prav posebno občutljiva za modro barvo, ne moremo seveda nikdar pravilno reproducirati posameznih svetlobnih vrednot, z orthochromatično in panchromatično plastjo pa tudi šele tedaj, če uporabljamo ustrezni filter.) Toda vsak filter ni filter, ki ga potrebujemo. Svetlobni filmi Agfa so prirejani za barvočutne ploče in filme Agfa. So iz najboljšega zrealnega stekla. Po dve šipi sta zlepljeni s pristnim kanadskim balzomom; vsak filter ima varstveno znamko Agfe in številko, ki pove hkrati tudi njegovo gostoto.

Prav za zgodnjo pomlad, ko se razcveto prve cvetlice, je filter Agfa nujno potreben. Agfa izdeluje rumenice v 6 različnih gostotah. Trije filtri številke 1 (svetel), številke 2 (svetel), številke 3 (srednji) amaterjem v posnetke in ga lahko smatramo za normalni filter. Za trenutne posnetke portretov in pokrajin. Svetel filter je zlasti primeren za pokrajinske in visoke gorske posnetke in ga lahko smatramo za normalni filter. Srednji filter pa že pravilno reproducira ton pri posnetkih pokrajin in slik. Panfilter Agfa potrebujemo, kadar uporabljamo znameniti Panfilm Agfa. Gostejše filtre kakor so ti, ki smo jih tu našli, naj uporablja amater samo izjemoma, zakaj pregosti filtri uničijo nežnost ozračja, ki je največkrat tako mična.

Za pomladno sezijo

je že vse in za vse pripravljeno, tudi za Vas.

V miru in s premislekom sedaj lahko izbirate med najlepšimi modeli pomladnih plaščev in blagov, in to po do sedaj nedoseženih nizkih cenah in v priznani kvalitetni izdelavi pri strokovni domači tvrdki

A. PAULIN, LJUBLJANA
KONGRESNI TRG ŠTEV. 5 (ZVEZDA)

Smešnice

Naši otroci.

Sinko (šestih let): «Ata, koliko je ura?»

Oče: «Čez deset minut bo pet.»

Sinko: «Jaz te ne prašam, koliko bo, ampak, koliko je zdaj!»

Slovnica.

Mala Verica se pridno uči svojo nalogo. Naenkrat se ustavi:

— Mama, povej mi, kateri čas je to: ljubiti?

— Ah, dete moje, odgovori mama, to je izgubljeni čas!

Bister dečko.

Mojster pošlje vajenca, da mu ponese pismo v nabiralnik. Ko se vajenec povrne, ga vpraša gospodar:

— Ali si vrgel pismo v nabiralnik?

— Sem.

— Ali nisi videl, gumpec, da na pismu ni bilo naslova?

— Videl, odgovori bistri dečko, pa sem mislil, da namenoma niste zapisali naslova, da bi jaz ne vedel, komu pišete.

Tinčkova skrb.

Oče je šel z malim Tinčetom k brivcu, da ga ostrize. Ko ga je brivec ostrigel, ga je vprašal Tinče, kdaj bo mogel priti k njim na dom, da ostrize tudi njih kokljo. Oče ga je začudeno pogledal in vprašal:

— Čemu naj bi ostrigel kokljo?

— Zato, da bodo mogle piške sesati, je odgovoril Tinče. Te sirotke se že dva dni prerivajo pod njo, pa ne morejo sesati, ker jim je perje napoti.

*

— Kdo pa je prav za prav gospodar v tvoji hiši, ti ali tvoja žena?

— Midva sva si to takole razdelila: moja žena zapoveduje nad otroki, služabniki in nad avtom, jaz pa nad zlatimi ribicami in vazi...

Izpred sodišča.

Sodnik: «Obtoženi ste, da ste ukradli 1000 dinarjev. Koga si želite, da vas bo zagovarjal?»

Obtoženec: «Hvala, gospod sodnik, ne potrebujem nikogar, ker bi mi potem od vsega ostalo komaj 500 dinarjev.

Brez naslova.

Pismonoša prinese pismo za nekega gospoda, ki je pred dvema dnevoma umrl. Ker pisma ni mogel izročiti naslovniku, vzame svinčnik iz žepa in zapiše na ovitek: «Odpotoval, a ni pustil naslova.»

Praktičen človek.

Dva trgovca se razgovarjata. Eden izmed njiju vpraša:

— Kaj je res, da ste dali svojemu blagajniku svojo edinko za ženo?

— Res. In mislim, da sem prav modro in praktično ravnal. Zakaj ko bi mojemu blagajniku prišlo kdaj na misel, da pobegne z mojimi denarji, naj ima vsaj moj otrok kaj od tega...

Na to je pozabila.

Žena pripoveduje navdušeno svojemu možu:

— Pomisli, kupila sem imeniten radio na obroke. Sprejema, da je veselje, Moskvo, Los Angeles in najbolj oddaljene postaje, a obrok je samo 200 dinarjev.

— Res? Koliko mesecev bo pa treba odplačevati?

— Glej, to sem pa res pozabila vprašati.

Ujel se je.

Neki bankir je sklenil, ko je začel banko, da bo uporabil vse, kar mu bo mogoče, samo da mu bo banka uspevala. Uporabljal je tudi različne bluffe.

Neki dan je sedel v svoji pisarni in pričakoval nekega klienta. Naenkrat so se zaslišali zunaj koraki. To je gotovo on...

Bankir sname hitro slušalko z aparata in se naredi, ne da bi napravil zvezo, kakor da vodi nenavadno zanimiv razgovor. Medtem je stopil klient v pisarno.

— Halo!... A, to ste vi, gospod Dolanski? Prav, prav, je že vse v redu... Da, da, jaz sem srečno placiral vaš milijon, ki ste mi ga bili poverili pred tremi dnevi... Na svidenje, na svidenje!

Nato spusti slušalko in se naredi, kakor da je šele zdaj zapazil svojega klienta.

— Oprostite, gospod, imel sem...

— Ali, gospod, jaz prihajam, da vam...

— Vem, vem... samo izvolite sest.

— Ah, hvala, ne utegnem. Mene pošiljajo iz telefonske tehnične sekcije z naročilom, da dobite telefonski spoj šele jutri zjutraj.

Glavna reč je denar.

Mavrič in Mirtič sta dobra prijatelja.
 Pred nekaj dnevi je prišel Mavrič k Mirtiču. Poklical je Mirtiča na stran in mu rekel:
 — Poslušaj, Mirtič, ti si moj najboljši prijatelj, moram ti nekaj povedati. Vem, da ti ne bo prijetno, ampak moja dolžnost je, da ti povem.
 — Dragi Mavrič, jaz vidim, da je nekaj resnega, kar mi imaš povedati, govori... trden bom.
 — E, dragi moj Mirtič... tvoj blagajnik Mejak... kako bi rekel...
 — Daj no, kar govori, govori za božjo voljo... govori...
 — E, dragi moj Mirtič... Mejak, tvoj blagajnik... veš, on te vara s tvojo ženo... imam dokaze za to...
 — Ah, moj Bog! vzklikne Mirtič in omahne v fotelji, kako si me ostrašil... a jaz sem že mislil, da je pobegnul z mojo blagajno...

Iz šole.

Učitelj razlaga učencem, da je barva oči različna: siva, modra, zelena, rjava in črna.
 — Ali je kdo izmed vas že kdaj razmišljal o tem? vpraša učitelj.
 Oglasi se mali Božo:
 — Moj očka ima sive oči, ampak vselej, kadar se razgovarja z mamo, mu eno pomodri.

ZA KRATEK ČAS

Rešitev ugank iz števil 2

Križanka: Vodoravno: 1. in, 3. Po, 5. iv, 6. so, 8. lan, 10. Ada, 12. nos, 14. ura, 16. Rok, 18. amo, 20. la, 21. od, 22. da, 23. Ra.

Navpično: 1. Nil, 2. Ivan, 4. osa, 7. oda, 9. nor, 11. ara, 13. sol, 15. Amor, 17. kad, 19. oda.

Magičen vogel: 1. Ivana, 2. voda, 3. Ada, 4. ura, 5. a.

Posetnica: Dr. Francé Prešeren.

Za nagrade so bili izžrebani: Ivan Kovačič, Šušak, Tone Rekar, Ljubljana, Rado Lukan, Maribor, Stane Gorjane, Vrhnika, Angel Brne, Banja Luka, Joža Pajk, Sv. Križ pri Litiji, Jakob Božič, Ljubljana, Anton Schaffer, Sv. Marjeta, Moškanjci, Franc Negro, Gorjebled, Dioniz Hari, Tišina, Rankovci.

Ponovno opozarjamo, da se izžrebajo samo tisti, ki imajo naročnino v redu plačano.

Naročnina za reviji «Priatelj» in «Uspeh» znaša za vse leto Din 60.—, za pol leta Din 31.—, za četrt leta Din 17.—. Posamezna številka Din 7.—. Izdajata konzorcij revij «Priatelj» in «Uspeh».

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

Rešilna vrv.

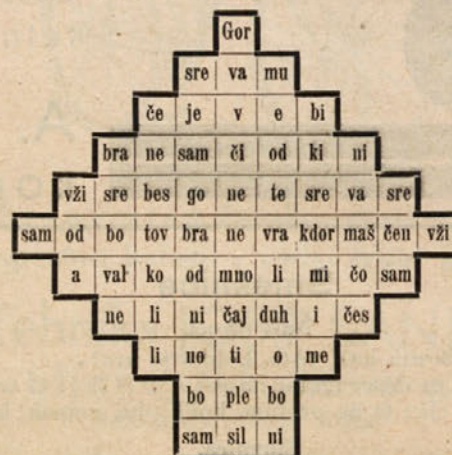
Nervoznega trgovskega potnika, ki je v svojem kovčegu rad nosil rešilno vrv s seboj, vpraša neki dan hotelir, čemu mu je to.

— To je rešilna vrv, in jaz jo povsod nosim s seboj, da se lahko spustim na ulico, ko bi nastal ogenj.

— To je imenitna ideja, ali jaz vas moram opozoriti, da morajo gostje z rešilno vrvjo naprej plačati prenočišče.

Uganke

1. Konjiček (Sander Turnšek):

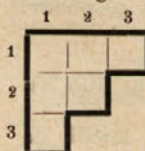

Ako sestaviš pravilno te zloge, dobiš kitico Gregorčičeve pesmi.

2. Zlogovnica: Na, ved, ri, ši, in, či, ro, pov, no, či, taj, in, re, ji, vi, Pri, in, Us, telj, ja, sod, peh.

Sestavi te zloge tako, da dobiš važno naročilo!

3. Zlogovni vogel:

1 žensko krstno ime

2 stražarski tajni izraz

3 nota v solmizaciji

Magični kvadrat:

	1	2	3	4	5
1	A	A	A	A	A
2	I	J	J	K	K
3	L	L	M	M	O
4	O	O	O	O	P
5	P	R	R	S	T

Razporedi črke v kvadratu tako, da dobiš vodoravno in navpično iste besede, in sicer: v 1. vrsti pridevnik, v 2. vrsti znamko električnih žarnic, v 4. vrsti označbo za nepoučenega človeka, v 5. vrsti pa vrsto jedi.

V srednji (tretji) vrsti navpično in vodoravno dobiš ime renomiranega domačega podjetja.

Nagrade: 10 poštnih zavitkov po 4 kg lastnega izdelka.

GOSPA!

*Zahtevajte
pri
svojem
trgovcu
samo
izdelke
tovarnice
keksov,
biskvita,
vafeljnov
itd.*

B. PAUER, družba z o. z. Ljubljana - Šiška

LITOGRAFIJA

ČEMAŽAR IN DRUG LJUBLJANA, IGRIŠKA ULICA 6

izdeluje vsa litografska dela
po najsolidnejših cenah

Telefon številka 25-59

Zahtevajte ponudbe!

SCHICHTOV
RADION
PERE SAM.....

Tako preprosto kakor
A-B-C

- a. Rastopi Radion v mrzli vodi
- b. Kuhaj v raztopini perilo
20-30 minut
- c. Izpiraj perilo najprej v gorki,
potem v mrzli vodi

... IN... BELEJŠE IN HITREJŠE !